БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой
ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 265 (8485)
НОЯБРИИН 11
ПОНЕДЕЛЬНИК
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ АРАДУУДТА

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведэй Хандалга

Хүндэтэ нүхэд, ханинар, Советскэ Союзай эрхэтэд! Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин алдарта дүшэн жэлэй бүгэдэарадай найндэрөөр дашарамдуулан, таанадые халуунаар амаршалжа, үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэ.

Дүшэн жэлэй урда тээ манай ороной хүдэлмэришэд болон таряашад Владимир Ильич Ленин түрүүтэй коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро ябажа, арад ороной үзэн ядадаг буржуазно-помещигүүдэй байгуулалтые унагаажа, политическэ засаг гартаа абаад, дэлхэй дээрэ эгээн түрүүн бодото арадай социалистическэ гүрэниие байгуулаа һэн. Агууехэ Октябриин революци хадаа илалтада социалистическэ байгуулалтын үргэн дардам замда ажалшадые оруулжа, тэдэнэй зохёон байгуулхы түгэс хүсые бадаруулһан байна. Социализм тухай хүн түрэлтэнэй һаруул һайхан бодол түүхэдэ эгээл түрүүшынхеэ бодото дээрээ бэелүүлэгдээ.

Октябриин социалистическэ революци, СССР-тэ социализм байгуулга, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда туйлаһан илалта,—эдэ бүгэдэ хадаа бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удхашанартай, совет арадай хэһэн гүйсэдхэһэн мүнхэ илалтанууд мүн.

Совет арадай баатарлиг габьяата ажал хэжэ байгуулһан социалистическэ общество түүхэтэ туршалтын нэрэтэй түрэтэйгөөр дабан гаража, капитализмһаа булюу һайн байһанаа гэршэлэн харуулаа. Социалистическэ обществыемнай ямаршье шуурган һэтэ тулалдаанууд, гадаадын болон дотоодын дайсадай ямаршье хорото ябуулганууд хэлбэрюулэн унагаажа шадаагүй.

Хэзээ нэгэтэ гээгдэнги байһан Росси түүхэтэ богонихон болзор соо Советскэ байгуулалтада түшэглэн, индустриально-колхозно, социалистическэ агууехэ гүрэн болонхой.

Советскэ Союзай карта харыт, манай Эхэ ороной урдахи шарай танигдашагүй болотороо яатараа хубилаа гээшэб. Совет засагай жэлнүүдтэ орон доторнай олон олон заводууд, фабриканууд, электростанцинууд, түмэр замай болон автомобильна харгы замууд, шахтанууд болон руднигууд, колхозууд, МТС-үүд болон совхозууд байгуулагдаа. Сибириин бүглүү түгүү ой тайгада, Дунда Азиин сүл губида, Алас Хойто тундрада, Кавказай хадалиг нугануудта томо томо промышленна центрнүүд, мүн шэнэ городууд байгуулагданхай. Волга болон Днепр дээрэ, Сибириин хүсэтэ мүрэнүүд дээрэ айхабтар томо электростанцинууд баригдаа, мүнөөшье баригдажа байна. Гансал хилгана ургадаг байһан, хүн зоной һуудаггүй Казахстан болон Алтайн тала дайдада орооһо таряанай алтан далай баян омогоор долгилоо.

Советскэ Союзай арадуудай социалистическэ шэнэ соёл культура, тэрэнэй литература болон искусство зогсолтогүй ехээр һалбаран хүгжөө. Арадай һуралсал үргэнөөр, амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ байна. Советскэ түрүү наука социализмын үедэ бии болоһо, үнэхэр ехэ амжалтануудые туйлана. Атомна энерги абажа шададаг болоһон манай эрдэмтэд эрдэм ухаанай олон һалбаринуудаар капиталистическэ оронуудай урдань гараа.

Түби хоорондын баллистическэ ракетые Советскэ Союз эгээн түрүүн бүтээгээ, мүн хүн түрэлтэнэй эрэлхэг бодолые бэелүүлэн, дэлхэйн бүмбэрсэгые тойрон ниидэхэ, дэлхэй дээрэ эгээл түрүүшын хэмэл одонуудые табижа, дэлхэйн эрдэм ухаанай үнэтэ сандэнидэ агууехэ шэнэ туһа нэмэри энээгээрээ оруулһан байна. Мүн гайхамшагта шэнэ амжалтануудые туйлан, шэнэ юумэнүүдые ухаалан бүтээжэ, советскэ эрдэмтэд саашадаа нэгэнтэ бэшэ Эхэ ороноо суурхуулха бээзэ гэжэ бата найдахаар.

Социализмын илаһанай һүүлээр советскэ обществын морально-политическэ нэгэдэл бии боложо бэхижээ, советскэ байгуулалтын хэлбэришэгүй үндэһэ һуури—хүдэлмэришэн ангиин болон колхозно таряашадай холбоо барисаан улам батажаа. Хани барисаанай болон социалистическэ интернационализмын үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлэгдэһэн ородууд, украин болон белорусууд, узбегүүд, казагууд болон грузинууд, азербайджангууд, литовецууд болон молдаванууд, латышууд, киргизүүд болон таджигууд, армянууд, туркменгүүд, эстонгууд, автономно республиканууудай болон областьнуудай арадууд ба манай ороной бусад бүхы арадууд ахадүү нэгэн бүлэдэ, социалистическэ нацануудай агууехэ барисаанда нэгэдэн, хэтэ мүнхэдөө жагсаа.

Октябриин революци манай оронһие ажалай орон болгоо, харин тиихэдэ ажал хэдэг хүниие түрэл ороной эзэн, зол жаргалта байдалаа зохёон байгуулагша болгоһон байна. Хүдэлмэришэн ангиин болон тэрэнэй Коммунистическэ партиин хүтэлбэрилһэн арад хадаа мүлжэгшэд, дарлагшадгүй, баяд ноёдгүй общество байгуулжа шадаха юм гэһэн марксизм-ленинизмын агууехэ һургаалай зүб байһаниинь СССР-эй дүй дүршэл дээрэ, тэрэшэлэн социалистическэ бусад оронуудай дүй дүршэл дээрэ элирэн харагдаа. Түүхые ушар ёһо мэдэн эдэбхитэйгээр зохёон байгуулагша, коммунизмын хэрэгтэ тунхаришагүй үнэн сэхэ шэнэ хүн социалистическэ хубилалтануудай хэгдэжэ байха үедэ хүмүүжүүлэгдэн ургаа.

Социализмын үедэ үйлэдбэриин хүсэнүүд хүсэтэ ехээр хүгжэнэ, ажалшадай ажана тэниглэн байдал эрид шууд һайжарна, тэдэнэй культурна хэмжээниинь дээшэлнэ. Советскэ Союзда жэл ерэхэ бүри национальна доход дээшэлнэ, хүдэлмэришэд болон албахаагшадай бодото салин хүлһэн ехэ болоно, мүн колхозно таряашадай олзо доход дээшэлнэ, тиихэдэ гүрэмнай улам ехэ мүнгэ зөөри социальна болон культурна хэмжээ-ябуулгануудта һомолно, долоо болон зургаан часай хүдэлмэриин үдэр удаа дараалуулан бэелүүлэгдэжэ байнхай. Совет арад үсэгэлдэрэйхидэ орходоо мүнөөдэр һайнаар ажаһуужа, харин мүнөөнэйхидэ орходоо үглөөдэр бүри һайнаар ажаһуудаг болохо юм. Ерээдүй сагта хэзээдэшье баян тэниглэн байдалтай байхабди гэжэ советскэ бүхы хүнүүдэй бата найдадаг болоһон ушар социализмын шухалын шухала туйлалтануудай болон тэрэнэй булюу байһанай шухала гэршэнүүдэй нэгэниинь мүн.

Советскэ Эхэ оронойхнай урда хүгжэлтын асари ехэ шэнэ хараа замууд нээгдэнэ. Түрүү капиталистическэ оронуудые экономическа талаар хүсэжэ, урдань гараха гэһэн түүхэтэ зорилго бүри 1917 ондо манай вождь, багша В. И. Ленин табиһан юм. Совет засагай жэлнүүдтэ манай орон урагшаа ехээр дабшаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ Коммунистическэ партиин XX съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлэн, совет арад үйлэдбэриингөө хүсые айхабтар ехээр хүгжөөһэн, наука болон техникэеэ орьёлмо түргөөр һалбаруулһан байна. Тиимэһээ абтадаг продукциин хүн бүхэндэ хүртэсын талаар эгээл хүгжэнги капиталистическэ оронуудые хүсэжэ, урдань гараха гэһэн зорилго бодото дээрээ бүри ойрын сагта дүүргэгдэхээр болоо.

Экономикын бүхы һалбаринуудые хүсэтэ ехээр, шэнээр дэбжээхэ гэжэ СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ тушаа Коммунистическэ партиин болон Совет гүрэнэй зохёожо байһан холын хараата түсэб соо хараалагданхай. Промышленностиин шиидхэхы һалбаринуудые, тухайлхада, 2—3 дахин хүсэтэй болгожо, хүдөө ажахыгаа эрид ехээр дэбжээһэнэйнгээ ашаар манай орон ойрын жэлнүүдтэ арад зонойнгоо ажабайдалые нилээд һайжаруулха, советскэ хүнүүдэй саг үргэлжэ урган, ехэ боложо байһан материальна болон культурна эрилтэнүүдые бүри дүүрэнээр хангаха аргатай болохо юм.

Абтадаг мяханай, һүнэй болон тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн зорилгые дүүргэхын түлөө бүгэдэарадай хүдэлөөн түрүү колхозуудай үүсхэлээр манай орон дотор дэлгэрбэ. Хүндэ индустри болон оньһожоруулагдаһан томо хүдөө ажахы байгуулһан Советскэ Союз арад зоной хэрэглэмжын эд бараае улам түргөөр, ехээр бүтээхэ, эдеэ хоол, үмдэхэ хубсаһан, гутал, элдэб янзын эд бүд, мебель болон бусад эд бараагаар хүн зоноо элбэг дэлбэгээр хангаха бүхы арга боломжотой мүнөө болонхой. Ойрын сагай туршада орон доторнай гэр байра дутаалдахаяа болихо, бүхы эрхэтэмнай һайн байрануудта оруулагдаха юм.

Эгээн хүсэтэй капиталистическэ оронуудтай экономическа талаар мүрысэхэдөө, совет арад ерээдүй байдал тээшээ бата найдамтайгаар харана. Бидэнэр хэмжээлэшэгүй ехэ булюу байдалтайбди: бидэндэ ажахын социалистическэ системэ бии, ажахымнай түсэбэй ёһоор хүгжөөгдэдэг, мүн экономикомнай бушуу түргэнөөр хүгжэдэг гээшэ. Гадна, олон миллион хүнүүдэй барагдашагүй ехэ үүсхэл хэшээл, зохёон байгуулхы эдэбхи мүн лэ манай ехэ хүсэн мүн.

Совет засагай тогтоһоор дүшэн жэлэй туршада туйлагдаһан манай амжалтанууд асари ехэ. Социалистическэ обществын байгуулагдахада, манай ороной ажабайдалда экономическа болон политическэ талаар гүнзэгы ехэ хубилалта болоо юм. Арад зомнай улам һайнаар ушар ёһо мэдэдэг боложо байна, социалистическэ демократи, бодото арадай засаг түрэ улам дүүрэнээр, үргэнөөр хүгжөөгдэнэ. Манай үеын агууехэ үзэл суртал—коммунизмые бодото дээрэнь бэелүүлхэ зорилго мүнөө манай урда табигдаад байна.

Совет арадай байгуулжа байһан коммунизм гээшэ юун бэ? Коммунизм хадаа обществын хүгжэлтын дээдэ шатань мүн. Обществын энэ шатада үйлэдбэриин хүсэнүүд, наука болон техникэ асари ехээр хүгжэжэ, ниитын баялиг хэмжээлэшэгүй ехэ боложо, хүн бүхэнһөө оюун бэлигэйнь зэргээр абаха, хүн бүхэндэ—хэрэгтэйень үгэхэ гэһэн гол ёһо бэелүүлхэ арга боломжо олдохо юм. Хүнүүдэй оюун бэлигэй алишье талаар хүгжөөгдэхэтэй, тэдэнэй коммунистическэ ушар ёһо мэдэлгын дээшэлхэтэй хамта бүхы хүн түрэлтэнэй соёл культура дүүрэн ехээр һалбаран хүгжэхэ байна. Бүхы ажалшад хэтэ мүнхэдөө зол жаргалта ажабайдалтай болохо.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

Москва, 1957 оной ноябриин 6. Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, хурбэдэхи зарлалай СССР-эй Верховно Соведэй ойн баярай сесси. Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заседаниин боложо байһан зал соо.

ТАСС-эй фотохронико.

СОВЕТСКЭ СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ СОЮЗАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ХАНДАЛГА

Дэлхэйн бүхы оронуудай ажалшадта, политическэ болон ниитын ажал-ябуулагшадта, наука болон соёл культурын түлөөлэгшэдтэ, парламентнуудта болон правительствонуудта

Дүшэн жэлэй саада тээ дэлхэйн дайнай түлэг дундаа боложо байха үедэ Россида дэлхэй дээрэ эгээл түрүүн ажалшадай социалистическэ гүрэн бии болоо бэлэй. Владимир Ильич Ленинэй гараар бэшэгдэһэн «Эб найрамдал тухай Декрет» гэһэн түүхэтэ хуулиие эгээл түрүүн энэ социалистическэ гүрэн абаһан юм.

Һүүлээрнь, удангүй арадуудай хоорондо бодото тэгшэ эрхэ, хани барисаа тогтоохо гэһэн программа «Россин арадуудай эрхэ тухай Деклараци» соо Совет гүрэн хараалһан байна.

Түүхэдэ хэзээшье үзэгдөөгүй, шэнэ гадаадын политикын, арадуудай хоорондо эб найрамдал, хани барисаа тогтоохые заатагүй хүсэжэ байһан хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай политикын үндэһэ һуури иигэжэ табигдаа бэлэй. Энэнь Советскэ гүрэнэй эб найрамдалда дуратай ленинскэ гадаадын политикын эхин болоо юм.

Үшөө хүсэд бэхижээгүйшье һаа, өөрынгөө хэжэ байһан хэрэгэй түүхын талаар үнэн зүб байһандань тон ехээр этигэһэн залуу советскэ республика эб найрамдал, харилсан ажаллалгые бүхы гүрэнүүдтэ дурадхаа һэн. Хархис хүсэнүүдэй добтолжо, булимтархы хараагай сэрэг дай үүсхэхэдэнь өөрыгөө, социалистическэ туйлалтануудаа аршалан хамгаалжа шададаг байһанаа Соведүүдэй Республика тиихэдэ харуулаа һэн.

Мүнөө Советскэ Союз Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро агууехэ хубилалтануудые хэһэнэйнгээ ашаар хүсэн, түгэс социалистическэ гүрэн болонхой, хүсэ шадалайнгаа түлэг дунда байна, бүхы дэлхэй дээрэ үнэн сэхэ нүхэдтэй болонхой.

Мүнөөдэршье, «Эб найрамдал тухай Декрет» баталһан Соведүүдэй Бүхэроссийска Хоёрдохи съездын болоһоор дүшэн жэлэй үнгэрһэн хойношье, эб найрамдалай хэрэгые эсэшэ сусашагүйгөөр бэхижүүлхыень, арадуудай дунда хани барисаа, харилсаа холбоо али болохоор хүгжөөхыень уряалан, Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет бүхы арадуудта баяр ёһололойхёор хандана.

Ажалшадай социалистическэ гүрэн эб найрамдалай хэрэгые хамгаалдаг, ямар нэгэн оронуудта булимтаран орохые хүсэдэггүй, тэрээндэ колонишье, нүлөөлхэ нютагуудшье хэрэггүй, тэрэ өөрынгөө уг шанараараа элдэб богоолшолгодо, национальна дарлалтада эсэргүү байдаг.

Агууехэ Октябриин социалистическэ революци бүхы ажалшадые мүлжэлгэ дарлалгаһаа сүлөөлхэ, мүлжэгдэһэн арадуудые колониальна дарлалтаһаа сүлөөлхэ үе саг нээгээ. Колониальна болон дулдыданги оронуудай арадуудай хэжэ байһан сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй хойноһоо Советскэ Союзай арадууд талархан харана, тэдэнэй үндэһэ яһатанай бэеэ даанхай байдалтай болохоёо, империалистическэ монополинуудай хомхой дээрмэдэлгэһээ байгаалиингаа баялигые абархаяа хүсэһэнииень гүнзэгыгөөр мэдэрэн ойлгоно.

XX зуунай түрүүшын хахадта бүхэдэлхэйн-түүхэтэ событинууд боложо, тэдэ хадаа бүхы хүн түрэлтэнэй хуби заяанда айхабтар ехэ нүлөө үзүүлээ. Хитадта арадай революциин илажа, Хитадай Арадай Республикын байгуулагдаһан ушар Агууехэ Октябриин революциин һүүлээр эгээл ехэ түүхэтэ хэрэг болоһон байна. Албаниин, Болгариин, Венгриин, Вьетнамай Демократическа Республикын, Германска Демократическа Республикын, Корейн Арадай-Демократическа Республикын, Монголой Арадай Республикын, Польшын, Румыниин, Чехословакиин болон Югославиин ажалшад социализмын замаар дабшажа ябана. Эдэ оронуудай арадуудай хоорондо ахадүүгэй ёһоной хани барисаан тогтоогдоо. Мүн хоорондоо тэгшэ эрхэтэйгээр, социалистическэ интернационализмын гол ёһонуудые баримталан эдэ гүрэнүүд бэе бэедээ туһалалсана.

Олон зуун жэлдэ хүн түрэлтэнэй эрхим һайн түлөөлэгшэдэй бодожо һанажа ябаһан социализмын үе шата тогтобо. Социализмын ашаар үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүд хүсэтэ ехээр дэбжэһэн, ажалшадай ажабайдал шууд һайжарһан, наука, техникэ болон соёл культура бурьялма ехээр хүгжэһэн байна.

Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон ниидэхэ хэмэл одонуудые амжалтатайгаар табиһантайнь дашарамдуулан бүхы түрүү хүн түрэлтэн Советскэ Союзые халуунаар амаршална. Хэмэл одонуудай табигдаад байхада, планетэнүүдэй хоорондо харилсаа тогтоохо үе шатын эхин үзэгдэбэ. Энээндэнь советскэ хүнүүд гүнзэгы ехээр баярлана. Гэбэшье, гансал уласхоорондын эб найрамдалай эрхэ байдалда наукын агууехэ туйлалтанууд-ядерна энергиие хэрэглэлгэ, түби хоорондын ракетэнүүд, хэмэл одонууд—эдэ бүгэдэ бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада алба хэхээ табигдажа болохо байна гэжэ бидэнэр һайн ойлгонобди. Бүхы арадууд эб найрамдалые хүсэнэ. Мүн һаруул һайхан, ерээдүйн байдал байгуулхын тулада Советскэ Союзай арадуудшье эб найрамдалые хүсэдэг.

Теэд Советскэ Союзай ябуулдаг эб найрамдалта политикада баруун оронуудай, түбхын түрүүндэ Америкын Холбоото Штадуудай нүлөө ехэтэй зонхилогшодой зүгһөө саг үргэлжэ эсэргүүсэлтэ хэгдэжэ байһандань шаналмаар. Дурсагдаһан ороной засагаархид бүхы дэлхэйе хүтэлбэрилхэ һэмди, ондоогоор хэлэхэдэ, бүхы дэлхэйе эзэмдэхэ һэмди гэһэн түсэбүүдые зохёоно. Теэд, эрхэ сүлөөдэ дуратай нэгэшье арад гадаадын ямаршье засагаархидаар хүтэлбэрилүүлхые зүбшөөхэгүй байһаниинь ойлгосотой. Юундэб гэхэдэ, тиигэжэ зүбшөөгөө һаа, тэдэнэр бэеэ даанхай байдалаа алдаха байна бшуу. Совет гүрэн бусад оронуудые хүтэлбэрилхэ гэжэ хэзээшье һанаагүй, һанадагшьегүй байна. Манай орон бүхы гүрэнүүдэй бэеэ даанхай байдалые, эрхэ сүлөөень хүндэлдэг, бүхы оронуудтай хани барисаатай болохо гэжэ оролдодог юм. Тиихэдээ эбтэй эетэйгээр зэргэ оршон байха, мэдээжэ болоһон табан иимэ гол ёһонуудые халуунаар һайшаажа дэмжэдэг: бэе бэеынгээ газар уһые, эрхэ сүлөөень хүндэлэлсэхэ, бэе бэедээ добтолон оролсохогүй, бэе бэеынгээ дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархахагүй, тэгшэ эрхэтэйгээр, ашаг олзотойгоор харилсаха, зэргэ оршон байха. Эрхэ сүлөөгэйнгөө, бэеэ даанхай байдалайнгаа, эб найрамдалые батадхахын түлөө тэмсэлдээ ехэ илалтануудые туйлаһан Ази, Африкын оронуудай арадууд эдэ гол ёһонуудые ехээр һайшаагаа. Тиин, Индиин, Индонезиин, Бирмын, Цейлоной, Афганистанай, Египедэй, Сириин болон бусад оронуудай арадууд шэнэ дайе зайсуулха, эб найрамдалай хэрэгые хамгаалха гэһэн агууехэ, һайн һайхан хэрэгтэ өөрынгөө зүгһөө ехэ туһа нэмэри оруулна.

Эдэ оронуудтай хамта бүхы социалистическэ гүрэнүүдэй арадууд эб найрамдалай түлөө эрид шууд, үсэд шангаар тэмсэнэ гэжэ Советскэ Союзай арадууд сэдьхэлээ ехээр ханангяар тэмдэглэнэ. Эб найрамдалда дуратай, социалистическэ бэшэ олон гүрэнүүд ба эб найрамдалай тала баримталагшадай бүхэдэлхэйн агууехэ хүдэлөөндэ хабаадагшад бүхы дэлхэй дээрэ энхэ тайбан байдал мандуулхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ.

Гэбэшье, уласхоорондын түгшүүрилтэ шанга байдалые зөөлэрүүлхэ гэхэдэ һаад хэдэг, хүйтэн дай үүсхэдэг, мүн хүн зониие хюдаха шэнэ дайнай аюулые бии болгон, буу зэбсэг ехээр гаргадаг хүсэнүүд дэлхэй дээрэ үшөөл байһаар.

Дэлхэй дээрэ эб найрамдал тогтоогдохо ёһотой. Эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлэн жагсаабал лэ, тэдэнэй эмхидхэлые, үүсхэл эдэбхиень дээшэлүүлбэл лэ эб найрамдал тогтожо шадаха байна.

Хүдэлмэришэд болон таряашад, эрдэмтэд болон соёл культурын ажал-ябуулагшад, бүхы оронуудай парламентнуудай депутадууд! Шэнэ дайнай аюулые зайсуулха, бата бэхи эб найрамдал тогтоохо гээшэ гансал бидэнһээ, бидэнэй ниитын хүсэл оролдолгоһоо дулдыдана.

Һайн һанаата бүхы хүнүүд! Арадуудай аша туһые тоонгүйгөөр, тэдэнэй хуби заяагаар наадажа байһан политическэ, гүрэнэй ажал-ябуулагшадай амыень таанад татаха шадалтайт. «Хүсэ баримталан» ябуулагдадаг политикые үгы болгон усадхажа, тэрэниие эбтэй эетэйгээр зэргэ оршон байха гэһэн политикаар, гүрэнүүдые бэе бэедээ этигэдэг болгохо, арадуудай хоорондо холбоо харилсаа, хани барисаа байгуулха гэһэн политикаар һэлгүүлхээр болоо.

Эдэ һанал бодолнууднай эб найрамдалай аша туһые, арадуудай хоорондын хани барисаае мандуулхые хүсэгшэ бүхы хүнүүдэй зүрхыень эзэлэн, дэмжэгдэхэ бээзэ гэжэ бидэнэр, СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд, гүнзэгы ехээр найданабди.

— Ниитын элдэб байгуулалтатай гүрэнүүдтэй эбтэй эетэйгээр зэргэ оршохын түлөө, бүхы гүрэнүүдэй харилсан ажалладаг болохын түлөө үсэд шангаар тэмсэхыень;

— Буу зэбсэг болон Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые үргэлжэ хороолгуулхыень;

—Атомна болон водородно буу зэбсэгые хорюулхыень;

— Атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалгые дары сагтаа болюулха тухай хэлсээ хүүлхыень;

— Хамтаараа бэеэ хамгаалгын системэ Европа болон Азида байгуулхыень, экономическа болон культурна холбоо барисаа хүгжөөхыень, арадуудай хоорондоо этигэл найдабаритай болохын түлөө тэмсэхыень бүхы арадуудта, бүхы хүдэлмэришэд болон таряашадта, наука болон культурын түлөөлэгшэдтэ, политическэ болон ниитын ажал-ябуулагшадта, бүхы дэлхэйн оронуудай парламентнуудта болон правительствонуудта СССР-эй Верховно Совет хандана.

Мүнөө үеын уласхоорондын байдалай айхабтар шангадаад байһыень, мүн ехэ харюусалгатай байһанаа мэдэрһэн дээрэһээ Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет шэнэ дай зайсуулхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэхыень эб найрамдалда дуратай бүхы хүнүүдые уряална.

Эб найрамдалай хэрэг арадуудай өөһэдынь гарта!

Бүхы дэлхэйн арадууд, бүхы дэлхэй дээрэ энхэ тайбан байдал тогтоохын түлөө тэмсэлдээ хүсэл оролдолгоёо нэгэдүүлэгты!

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет.

Москва, 1957 оной ноябриин 6.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАИ АРАДУУДТА

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведэй Хандалга

(Түгэсхэл)

Энээнһээ зүб, энээнһээ һайн һайхан ямар уг зорилго дэлхэй дээрэ байха гээшэб? Коммунизмын һайн һайхан байдалһаа дээрэ байдал хархис буржуази олгожо шадаха гээшэ аал? Хархис буржуази хадаа хүдэлмэришэн, таряашадые хэмжээгүй ехээр мүлжэн дарлаха, буу зэбсэг түргөөр бүтээхэ, налогуудые улам ехэ болгохо, шэнэ дай үүсхэхэ, кризисүүд болон хүдэлмэригүй байха ябадалда хүргэжэ, хүн зониие үглөөдэрэйнгөө байдалай түлөө ходо һанаата болгодог байна.

Советскэ Союз гушан жэлэй шахуу туршада дэлхэй дээрэ ори ганса социалистическэ орон байһан юм. Гадаадын хархисууд тэрээндэ хододоо добтолон орохо аюул тохёолдуулжа байгаа. Иимэ байдал мүнөө бусалтагүйгөөр үнгэрэнхэй. СССР хадаа капиталистическэ гүрэнүүдэй дунда үргэн ехэ далай соо байһан ямар нэгэн социализмын аралхан шэнги байхаяа үни болёо юм. Мүнөө Советскэ Союз агуу ехэ Арадай Хитадтай, Европа болон Азиин бүхы социалистическэ оронуудтай нэгэн хамта дабшажа ябана. Мүнөө социализм хадаа 950 миллион гаран хүниие нэгэдүүлһэн дэлхэйн системэ болоо юм. СССР-эй ажалшад дэлхэйн бүмбэрсэгэй бүхы оронуудай ажалшадтай урданайхидаа орходоо хэмжээлэшэгүй ехэ, үргэн, интернациональна холбоотой болоо.

Бүхы дүшэн жэлэйнгээ туршада совет орон ямаршье ниитын системэтэй гүрэнүүдтэй эбтэй эетэйгээр зэргэ оршон байха гэһэн ленинскэ гол ёһые хүтэлбэри болгон, эб найрамдалай, хани барисаанай, мүн бүхы оронуудтай алишье таладаа аша туһатайгаар экономическа, культурна холбоо барисаа байгуулха гэһэн политика эрид шууд ябуулаа, мүнөөшье ябуулһаар. Бүхы дэлхэй дээрэ энхэ тайбан байдал тогтоожо сахихын тулада советскэ социалистическэ гүрэн саашадаашье хүсэ шадалаа гамнахагүй. Октябриин социалистическэ революциин агуу ехэ туйлалтануудые, советскэ хүнүүдэй амгалан ажал хүдэлмэриие, манай Эхэ ороной аюулгүй байдалые Соведүүдэй ороной хүсэн түгэс Зэбсэгтэ Хүсэнүүд хёрхоор сахин харана. Манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд олон илалта туйлажа алдаршаһан, арадтаяа таһаршагүй нягта холбоотой ба арад зонойнгоо анхарал оролдолгоор, инаглан дурлалгаар хүреэлэгдэнхэй юм. Манай Коммунистическэ парти тэдэниие эмхидхээд, тэдэниие хүгэлбэрилжэ, тэдэниие хүмүүжүүлжэ байдаг дээрэһээнь лэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүднай иимэ түгэс хүсэтэй.

Эршэ хүсэнэйнгөө, оюун бэлигэйнгээ түлэг дунда манай инаг Эхэ оромнай Агуу ехэ Октябриин дүшэн жэлэй ойе угтажа байна. Байлдаануудта туршагдаһан вождь, совет арадай бүхы түүхэтэ илалтануудые зоригжуулагша Коммунистическэ парти манай Эхэ орониие коммунизм тээшэ бата найдамтайгаар хүтэлнэ. Коммунистическэ партимнай манай арадай зохёон байгуулхы бүхы ажал-ябуулгыень ухаалан эмхидхэдэг, коммунистическэ обществын агуу ехэ ударидагша мүн.

Хүндэтэ нүхэд, ханинар, манай ороной ажалшад!

Мүнөө гараад байһан табадахи арбан жэлдээ Совет гүрэмнай социалистическэ Эхэ ороноо бүри ехээр һалбаруулан хүгжөөг! Бүгэдэарадай социалистическэ мүрысөөндэ шэнэ амжалтануудые туйлая! Ажахын болон соёл культурын байгуулалтада бүри ехэ илалтануудые туйлая, советскэ хүнүүдэй ажабайдалые саашадань һайжаруулая, бүхы дэлхэй дээрэ энхэ тайбан байдал мандуулая!

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиие болон тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедые тойрон бүри нягтаар жагсая!

Агуу ехэ Октябриин дүшэн жэлэй ой мандаха болтогой!

Коммунистическэ общество байгуулагша, баатар габьяата совет арадта алдар соло!

Марксизм-ленинизмын илагдашагүй туг доро Коммунистическэ партиингаа хүтэлбэреэр урагшаа, коммунизмын илалта тээшэ дабшая!

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет

Москва, 1957 оной ноябриин 6.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

№ 818 барилга-хабсаралгын поездын хүдэлмэрилэгшэдые БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Үдэ голые хүндэлэн хүүргэ барилгада амжалта туйлаһанайнь түлөө БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар иимэ хүнүүдые шагнаха:

1. **Баринова** Мария Александровнае—бетон худхагша.
2. **Булава** Николай Александровичые —кессонщигуудай бригадир.
3. **Зуев** Николай Прокопьевичые — монтажнигуудай бригадир.
4. **Полковников** Николай Петровичые—Улан-Удын харгы-барилгын конторын ахалагша прораб.
5. **Плюйко** Иван Трофимовичые — хүүргэ барилгада хүдэлһэн поездын начальник.
6. **Фесенко** Федор Яковлевичые —экскаваторщик.
7. **Шикита** Михаил Никитовичые — прораб.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1957 оной ноябриин 5.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БМАССР-эй Коммунальна ажахын министр нүхэр Б. У. Цыреторовые БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

БМАССР-эй Коммунальна ажахын министр нүхэр Б. У. Цыреторовэй таби наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, тэрэнэй советскэ эмхи зургаануудта олон жэлэй туршада шударгыгаар хүдэлһыень тэмдэглэн, нүхэр **Балдан Урьякович Цыреторовые** БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1957 оной ноябриин 5.

Совхознай хүгжэжэ байна

Гүрэнэй социалистическэ ажахы болгошо совхоз хүдөө ажахын саашадаа амжалтатайгаар хүгжэхэ замуудай нэгэн мүн. Тэрэниие совхоздо 26 жэл соо хүдэлһэн дүршэлһөө харанаб.

Боргойн үүлтэртэ хониной совхоз республикымнай эгээ түрүүшын совхоз болоно. Энэ совхоз тогтоһоор 30 жэл болобо. Үнгэрэгшэ хугасаа соо совхоз хэдэн мянган хони үсхэбэрилжэ, гүрэндөө ноохо, мяха ехээр үгэһэн байха юм.

Совхоздо хүдэлһэн үеынгөө 5 жэл соонь хони адуулааб. Мүн Советскэ Армиин албанда хэдэн жэл ябагдаа. Тэдэ жэлнүүдһээ гадуур отарые даажа хүдэлһэн 17 жэл соо жэл бүхэнэй 700—800 хурьга түлжүүлһэн байгаа һаа, хамта дээрээ 13 мянган хурьга түлжүүлжэ абаһан байнаб.

Түл абаха, ноохо хайшалха түсэбөө һүүлэй жэлнүүдтэ ходо дүүргэнэб. Отарын хонишод 3 жэл удаалуулан 100 эхэ хонин бүриһөө 90 гаран хурьга абаба. Нёдондо ноохо хайшалха түсэб дүүргэгдээ һэн. Мүноошье жэлдэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 3,370 килограмм ноохон хайшалагдаба.

Отарымнай хонид искусственна аргаар ороондо оруулагдана. Мүнөө намартаа 1958 оной январь, февраль һарада хурьгалуулагдахаар 794 хонид үрэжүүлэгдээ. Гадна фермынгээ бусад отарын хонидые үрэжүүлэлсэдэгбди. Нүхэд Тогочеев, Гомбоев, Жаповай отарануудай 2000 гаран хонид үбэл хурьгалхаар ороондо оруулагдаа.

Малаймни байра үбэлдэ бэлэн болгогдонхой. Даб дээрэ малда хэрэглэгдэхэ тэжээл хэрэгтэй газартань асарагдаа.

Энэ хадаа Агуу ехэ һайндэртөө миний бэлэг болоно.

Ц. Чойдонов.
Боргойн совхозой хони пон.

Москвада Улаан талмай дээрэ болоһон сэрэгэй парад, ажалшадай демонстраци

Агуу ехэ Октябриин 40 жэл! Алдарта, түүхэтэ үдэр мүн!

Ноябриин долоондо—Агуу ехэ Октябриин социалистическэ революциин дүшэн жэлэй ойн үдэр—Советскэ Союзай ниислэл хото Москва илангаяа гоё һайханаар шэмэглэгдэнхэй байба.

Һайндэрлэлгын эгээн гол ехэ ёһолол Улаан талмай дээрэ болоо. Эб найрамдал, эрхэ сүлөө, демократи болон хүгжэн дэбжэлтые хүндэлэн сэгнэгшэдэй бултанайнь һанал бодол, сээжэ зүрхэн ноябриин энэ үглөөгүүр Улаан талмай тээшэ зорюулагдаһан байгаа.

Улаан бүдүүд, сэсэг набша эртэ урдын Улаан талмайе гоёон шэмэглэнэ. Коммунистическэ партиие, дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалистическэ гүрэниие байгуулагша Владимир Ильич Ленинэй томо портрет Гумай нюур талада тугууд болон алтан колосуудаар хүреэлэгдэнхэй байна. «Коммунизмын илалта тээшэ урагшаа!» гэһэн лозунг доронь харагдана. Совет ороной ябажа гараһан зам тэмдэглэһэн «1917», «1957» гэһэн тоонууд Гумай нюур талын зүүн ба баруун булангуудта бэшээтэй.

КПСС-эй ЦК-гэй уряанууд яларан харагдана.

КПСС-эй Центральна Комитедэй гэшүүд, һайндэрэй урда тээ болоһон, СССР-эй Верховно Соведэй ойн баярай сессидэ хабаадагшад—СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд, мүн РСФСР-эй болон бусад союзна республикануудай Верховно Соведүүдэй депутадууд, министрнүүд, ниитын ажал-ябуулагшад, Советскэ Союзай Геройнууд, Социалистическэ Ажалай Геройнууд, Ленинскэ шангай лауреадууд, хүдэлмэришэд, колхознигууд, эрдэмтэд, уранзохёолшод, уранзураашад гранит шулуун трибуна дээрэ олоороо жагсан байбад. Большевигүүдэй үнинэй гвардиин түлөөлэгшэдые—1905 оной революцида, мүн Агуу ехэ Октябриин социалистическэ революцида хабаадалсагшадые эндэ сугларагшад халуунаар угтаа.

Совет арадай айлшад Улаан талмай дээрэ байлсаа. Тэдэнэй дунда Хитадай Арадай Республикын, социалистическэ бусад оронуудай делегацинууд байлсаа. Мүн хариин олон оронуудай Коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудай делегацинууд тэндэ бии.

Совет арадай һайндэртэ хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй ветеранууд ерэһэн байна. Агуу ехэ Октябриин үзэл сурталай илан мандахын түлөө болоһон тэмсэлдэ бээрээ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан олон хүнүүд тэдэнэй дунда бии. Хариин оронуудай ажалшадай болон профсоюзуудай, культурын ажал-ябуулагшадай, эрдэмтэдэй, Советскэ Союзтай хани барисаа болон культурна холбоо байгуулха обществонуудай, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй, Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерациин, Демократическа залуушуулай бүхэдэлхэйн федерациин, Демократическа эхэнэрнүүдэй уласхоорондын федерациин делегацинууд Улаан талмай дээрэ мүн лэ байлсаба.

СССР-тэ байдаг посольствонууд болон миссинүүдые толгойлогшонор, хариин гүрэнүүдэй сэрэгэй болон далайн-сэрэгэй атташенүүд сугларагшадай дунда байлсаа.

Шулуун трибуные зубшан нэрьесэ альга ташалганууд болоо. Тэрэ үедэ А. Б. Аристов, Н. И. Беляев, Л. И. Брежнев, Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, Н. П. Поспелов, Д. С. Коротченко, А. Н. Косыгин, М. Г. Первухин Мавзолейн центральна трибуна дээрэ гараа. Мүн бусад оронуудһаа ерэһэн делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэд болон гэшүүд Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин болон Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта трибуна дээрэ гаралсаа.

Мавзолейн баруун талын табсан дээрэ Советскэ Союзай Маршалнууд, тусхай элдэб сэрэгүүдэй Маршалнууд, адмиралнууд болон генералнууд байба.

Спасска башниин часай стрелкэ арбанда ойртожо, удангүй сэрэгэй парад эхилхэ болоод байба. Московско гарнизоной сэрэгүүд Улаан талмай дээрэ, тэрэ шадарайнь үйлсэнүүд болон талмайнууд дээрэ жагсаад байгаа.

Баярай марш

«Парад, номхон!» гэһэн команда соностожо, СССР-эй Оборонын Министр Советскэ Союзай Маршал Р. Я. Малиновский нээмэл автомашинада һуунхай Кремлиин Спасска үүдэнһээ гаража ерэнэ. Парадые командалагша Советскэ Союзай Маршал К. С. Москаленко рапорт үгэнэ. Оборонын Министр сэрэгшэдтэй мэндэшэлэлсэд, һайндэрөөр дашарамдуулан тэдэниие амаршалһанайнгаа һүүлээр Мавзолейн центральна трибуна дээрэ гаража үгэ хэлээ.

Советскэ Союзай Маршал Р. Я. МАЛИНОВСКИИН хэлэһэн үгэ

Нүхэд солдадууд, матросууд, сержантнууд болон старшинанууд!

Нүхэд офицернүүд, генералнууд болон адмиралнууд!

Советскэ Союзай ажалшад!

Гадаадын оронуудһаа ерэһэн манай хүндэтэ айлшад!

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй болон Советскэ Правительствын даалгабаряар, мүн тэдэнэй зүгһөө Агуу ехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан таанадые амаршалжа, баясхалан хүргэнэб!

Советскэ Союзай арадуудтай хамта бүхы социалистическэ оронууд, бүхы дэлхэйн хүдэлмэришэн анги, бүхы дэлхэйн ажалшад Октябриин алдарта энэ ойе тэмдэглэжэ байна.

40 жэлэй саада тээ 1917 оной октябрьда Россин хүдэлмэришэд болон таряашад Владимир Ильич Ленин түрүүтэй большевигүүдэй партиин хүтэлбэреэр помещик, капиталистнуудай засагые унагаажа, засаг гартаа абаад, хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ үе саг нээһэн байна.

Социалистическэ революци хээд, хатуу шэрүүн тэмсэлдэ революциин туйлалтануудые хамгаалан аршалаад, манай ороной ажалшад шэнэ ажабайдалые зохёон байгуулаа. Тиихэдэ Советскэ Союз дэлхэй дээрэ эгээл түрүүн социализмын зам нээһэн байна.

Социализм байгуулха тушаа Ленинэй түсэб дүүргэхэдээ, гадаадаһаа ямаршье туһаламжагүйгөөр манай арад Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр Эхэ ороноо хүсэн түгэс индустриально-колхозно гүрэн болгоо. Советскэ обществын морально-политическэ таһаршагүй нэгэдэл орон дотор бии боложо бэхижээ, мүн демократиин дээдэ формо болохо социалистическэ демократи байгуулагдаа һэн. СССР дотор социализмые байгуулһан ушар Октябриин революциин гол шухала дүн мүн.

Арадай ажахын болон соёл культурын бүхы һалбаринуудта айхабтар ехэ амжалта туйлан, манай ороной ажалшад революциин 40 жэлэй ойе угтажа байна. Партиин XX съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон советскэ хүнүүд промышленность, хүдөө ажахыгаа шууд дэбжээнэ, абтадаг продукциин хүн бүхэндэ хүртэсын талаар капиталистическэ түрүү оронуудые тон богонихон болзор соо хүсэжэ, урдань гараха гэһэн гол шухала экономическа зорилгые шиидхэхын түлөө амжалтатайгаар тэмсэжэ байнхай. Манай эрдэмтэд, инженернүүд болон технигүүд агуу ехэ үрэ дүн туйлаа. Манай орон дотор түби хоорондын ракетэ бүтээгдэжэ, һайнаар туршагдаа, замбуулин түбиие шэнжэлэн үзэхэ хэрэгтэ, шэнэ үе шата нээһэн, бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон ниидэхэ, дэлхэйдэ эгээл түрүүшын, нэгэдэхи ба хоёрдохи хэмэл одонууд амжалтатайгаар табигдаа.

Шэнэ ажабайдал байгуулха хэрэгтээ ехэ амжалта туйлаһан Хитадай Арадай Республика, социализмын бүхы оронууд Советскэ Союзтай хамта социализмын замаар дабшажа ябана. Социализм хадаа дэлхэйн системэ болон ургаа. Һаруул һайхан ерээдүй байдал тээшэ хүн түрэлтэнэй шууд дабшажа ябаһан хүдэлөөе тогтоохо хүсэн дэлхэй дээрэ үгы.

Коммунизм байгуулха һүр жабхаланта программые бэелүүлхэ зуураа, совет арад эб найрамдалые тогтоохо гэжэ халуунаар хүсэнэ, бүхы арадуудай хоорондо хани барисаа, холбоо харилсаа тогтоохын түлөө тэмсэнэ. Советскэ социалистическэ гүрэнэй шэнжэ шанарһаа манай эб найрамдалые хүсэгшэ политика гарана. Хэрбээ мүнөө үеын атомна болон термоядерна буу зэбсэгые хэрэглэн, шэнэ дай үүсхэбэл, олон миллион хүнүүд үхэхэ, олон үеын ажаллажа байгуулһан айхабтар ехэ баялиг зөөри хосорон һалаха байна гэжэ бидэнэр һайн ойлгонобди. Гэбэшье, империалистическэ оронуудай, түбхын түрүүндэ Америкын Холбоото Штадуудай дайнда дуратай захиргаашад уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые шангадхаха гэһэн политика ябуулһаар, мүн сэрэгэй бүлэглэлнүүдые байгуулна, буу зэбсэг хуряаха талаар ямар нэгэн бодото хэмжээ абаха хэрэгтэ аха байха шадалаараа һаад хэнэ, атомна дай үүсхэжэ, хүн түрэлтэндэ ехэ гай хохидол ушаруулхабди гэжэ занана.

Эб найрамдалай дайсад Дүтын Зүүн зүгтэ шэнэ дай үүсхэхэ һанаатай. Алжирта, Йемендэ болон Оманда ямаршье гэм хээгүй хүнүүдэй шуһан адхаржа байна. Эб найрамдалда дуратай, бээ даанхай Сири тушаа империалистнууд һүүлэй үедэ хорото муухай ябуулга, хардалга хэжэ эхилбэ. Тэдэнэр Турциие түрүүн дай хүүлхэ зэбсэг болгохо гэжэ оролдоно.

Дүтын Зүүн зүгэй оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ колонизаторнуудай хамаархан оролсожо байһан ябадалые манай арад эрид шууд буруушаажа, эрхэ сүлөөгэй, үндэһэ яһатанаа бээ даанхай байдалтай болгохын түлөө тэмсэжэ байһан арадуудтай һаналаа нэгэдэнги байһанһаа элишэлэн харуулна.

Советскэ Союзай болон эб найрамдалда дуратай арадуудай хүсэлэл оролдолго гаргаһанай ашаар добтолхые хүсэгшэдэй һанаашалгань мүнөө үедэ болюулагдаа. Гэбэшье, саашадаашье Сириин эрхэ сүлөөе хүсэгшэ арадта эсэргүү дай үүсхүүлхэгүйн түлөө ехэ һэргымжэтэй байха ёһотой гэжэ бидэнэр һайн ойлгонобди.

Эб найрамдалай политика ябуулха зуураа, Советскэ Союз оронойнгоо бээ хамгаалха шадалые али болохоор дээшэлүүлжэ, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдээ улам хүсэтэй болгоно, арадай демократиин оронуудай арминуудтай Советскэ Армиин болон Флодой дайшалхы холбоо нэгэдэлые эсэшэ сусашагүйгөөр бэхижүүлнэ.

Коммунистическэ партиин байгуулжа хүмүүжүүлһэн Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүд хэзээ хэзээнэйхидэ орходоо мүнөө хүсэтэй болонхой. Манай Эхэ орондо добтолон ороһон ямаршье дайсаниие тэдэнэр дараха шадалтай.

Түрэл Коммунистическэ партияа, тэрэнэй Ленинскэ Центральна Комитедые тойрон нягтаар жагсаһан Советскэ Армиин болон Флодой сэрэгшэд совет арадай этигэл найдабариие саашадаашье нэрэтэй түрэтэйгөөр харюулха, Агуу ехэ Октябриин социалистическэ революциин туйлалтануудые нарин хёрхоор, эрид шууд хамгаалха.

Агуу ехэ Октябриин дүшэн жэлэй ой мандаха болтогой!

Манай хүсэн түгэс социалистическэ Эхэ орон мандаха болтогой!

Баатарлиг совет арад, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой!

Коммунизм байгуулжа байһан совет арадай сэсэн мэргэн вождь, багша Советскэ Союзай Коммунистическэ партида алдар соло!

Ура!

«Ура» хашхаралдаан, Кремлиин батарейнүүдэй салют, Советскэ Союзай гүрэнэй гимнын аялгануудтай нэгэн доро зэдэлэн дуулдана.

Сэрэгүүдэй баярай марш эхилнэ.

Ленинэй орденто, Суворовой 1-дэхи шатын орденто Улаан тугта, М. В. Фрунзын нэрэмжэтэ Сэрэгэй Академиин һурагшадай колонно нягта жагсаалтайгаар ябажа гарана. Советскэ Союзай Герой генерал-полковник Курочкин колонные толгойлон ябажа гараа.

Ленинэй орденто, Улаан тугта, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Сэрэгэй политическэ Академиин һурагшад ябажа гарана.

Ленинэй орденто, Суворовой 1-дэхи шатын орденто Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ Сэрэгэй артиллерийскэ-инженернэ академиин Улаан тугта, В. В. Куйбышевай нэрэмжэтэ Сэрэгэй-инженернэ болон Сэрэгэй бусад академинүүдэй офицернүүд-һурагшадай нягта жагсаалтайгаар ябажа гарахые сугларагшад баяртайгаар угтаа.

Москвагай Улаан тугта, РСФСР-эй Верховно Соведэй нэрэмжэтэ Сэрэгэй училищиин курсантнууд Улаан талмай дээгүүр ябажа гараа. Энэ һургуули 1917 оной декабрьда В. И. Ленинэй заабаряар байгуулагдаһан юм.

Хилын харуулай эрэлхэг зоригто сэрэгшэдтэ трибуна дээрэһээ һайндэрэй амаршалганууд хүргэгдэнэ. Далайн-Сэрэгэй сэнхир хүхэ туг намилзана... Далайн-Сэрэгэй моряггуудай парадые Советскэ Союзай Герой контр-адмирал Египко толгойлон ябажа гараа.

Москвагай болон Тулын Суворовско Сэрэгэй училищинуудта, Ленинградай, Нахимовска Далайн-Сэрэгэй училищида хүмүүжүүлэгдэгшэд парадта хабаадалсаа.

Моторнуудай хүнхинөөн дуулдана. Кремлёвско ба Историческа үйлсэнүүдһээ бронетранспортернууд гаража ерэнэ. М. И. Калининай нэрэмжэтэ Таманска гвардейскэ механизированнэ дивизиин сэрэгшэд тэдээн дээрэ һуужа ябаа.

Мүнөө үеын техникэ харуулагдаба

Зэргэлүүлжэ тодхогдоһон сэмгэтэй томо буунуудай зенитнэ самоходно установконуудые, мүн юрэ бусын машинануудые—үһанда тамардаг гусеничнэ бронетранспортёрнуудые сугларагшад бултадаа һонирхон хараа.

Парад дээрэ байлсагшад артиллериин ябажа гарахые урда мэтэ ехэ һонирхолтойгоор ажаглан хараа. Хүндэ промышленностиие болон эрдэм ухаае хүгжөөлгэдэ ехэ амжалтын туйлагдаһан дээрэһээ Совет орон Зэбсэгтэ Хүсэнүүдээ мүнөө үеын бүхы шухала дайшалхы техникээр болон буу зэбсэгээр хангаха аргатай болоһон байна.

Тиигээд алдаршаһан гвардейскэ миномёдууд ябажа гараба. «Катюшануудта» орходоо тад ондоонууд. Тэдэнэр катюшануудта орходоо бүри һүртэйгөөр харагдана. Хүндэ миномёдууд ябажа гарана. Артиллерийскэ томо буунуудай һүр хүсэниинь бүри ехэ боложо байнхай. Юрын пушканууд бэшэ, харин орёо нарин бүхэли агрегадууд трибуны хажуугаар ябажа гараа.

Реактивна хүсөөр хүлэлдэг артиллерийскэ шэнэ түхэлэй зэбсэгүүд парад дээрэ харуулагдаа. Хүндэ реактивна артиллериин колонно талмай дээгүүр ябажа гараа.

Артиллериин һүүлээр ракетэнүүд харуулагдаа. Манай арми холын газарта, дүтэшэгшье, бүри дүтыншье газарта буудадаг бүхы шухала болохо ракетэнүүдээр хангагданхай. Түби хоорондын баллистическэ ракетэ байгуулагданхай.

Манай ороной авиациин хүсэ

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта)

...осквада Улаан талмай дээрэ болоһон ...рэгэй парад, ажалшадай демонстраци

(*Түгэсхэл*)

...хэмжээлэшэгүй ехээр ур... Авиациин байдаг газар нюдаар сагай уларилай тааруу... һан дээрэһээ Улаан талмай ...р агаарай парад болоогүй. ...уехэ Октябриин социалисти... революциин гал дүлэн соо... бии болоһон, Коммунистиче... партяар эмхидхэгдэһэн, хүмүү... гдэһэн ба хүтэлбэрилэгдэдэг ...эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд инаг ...роноо хамгаалха сэрэгэйнгээ ...е ямаршье үедэ дүүргэхээр ... байна.

...най ороной залуушуул

...эгэй парад дүүрэжэ, ажал... демонстраци Улаан талмай ... эхилээ.

...ртсменүүдэй маршын эхилхэдэ ...иклистнүүд—тугуудые бариг... түрүүлжэ ябаа. Тэдэнэр мав... урдуур түргэнөөр гүйлгэл... гарахадаа, хүгжэмэй дохёо ... һайндэрэй эхилһые мэдүүл... Маркс, Энгельс болон Ленинэй ...редүүдые, Коммунистическэ ...иин болон Советскэ прави... ствын хүтэлбэрилэгшэдэй порт... ...дые зураатай торгон ту... машинанууд дээгүүр намил... «Коммунизмын илалта тээшэ ...шаа!» гэһэн совет арадай ... яларан харагдана.

...инамо» обществын физкуль... ...гууд, Москвагай Сталинай ...ижэтэ физкультурын институ... студентнүүд, Ажалай резерв... ...эй гимнастнууд, армиин, авиаци ... флодто туһалха һайн дура... обществын физкультурни... —парашютистнууд, буудалга... радистнууд, яхтсменүүд нягта ...аалтайгаар ябажа гараа. Би... ...анаар бүтээһэн Газарай бүм... ...эгэй, Газарые тойрон дабшажа ...ан хэмэл одоной колонно дээ... харагдахадань сугларагшад ...есэ альга ташаа.

...он мянган Улаан тугуудай ...ур мүнгэлиг үнгэтэй броне... ... талмай дээгүүр ябажа гара... харагдана. Тэрээн дээрэ В. И. ...нэй зогсоод байһан дүрсэ ха... ...ана. «Эрэлхэг зоригтойгоор, эб... ...мхитэйгээр дабшая, нүхэдүүд!» ... дуунай аялган зэдэлжэ ...нэ. Саашадаа энэ аялган улам ...адан үргэдэжэ, талмай дээ... һүр жабхалантайгаар зэдэ... дуулдана.

...портсменүүдэй һүүлээр Моск... ...ай пионернүүдэй колоннонууд ...жа. Тэдэнэй дундаһаа бүлэг ...үүд ба басагад илгаран гара... мавзолейн тээшэ шэглэн ошоно. ...нэр мрамор шулуун табсан... ...дарнь түргэнөөр ябан мавзо... дээрэ гаража, Коммунисти... ...э партиин болон Советскэ Пра... ...льствын хүтэлбэрилэгшэдтэ, ...адын айлшадта сэсэгүүдые ба... ...лаа.

Ажал хүдэлмэридэ алдар соло

...лмай улааран ягааран хараг... Энэ хадаа Кировскэ, Моск... ...цкэ, Краснопресненскэ, Совет... Свердловско, Дзержинскэ, ...баковско, Куйбышевска болон ...манска районуудай заводууд, ...рикануud, эмхи зургаанууд бо... барилганүүдай тугуудые ба... ябагшад ниислэл хотын ...алшадай жагсаалые нээһэн бай... бшуу.

...ууд хүдэлмэришэнэй хүдэр гар... тон томо Улаан туг дээшэнь ...үргэнэ. Тэрээн дээрэнь «Ле... —манай туг мүн» гэһэн үгэ ... бэшээтэй. ...тугые тойрон бүхы москвагай... ...нгтагаар эмхидэн жагсаһан ...тэр харагдана. Агуухэ Лени... ...нэрэ Москвагай туг дээрэ бэ... ...дэнэй. Ленинэй нэрэ бүхы ...ажалшадай сэжэ зүрхэндэ бүхөөр

хадуугданхай. «КПСС-тэ алдар соло!» «СССР-тэ алдар соло!» гэһэн үгэнүүдые бэшээтэй тугуудые демонстрантнууд баринхай гаражал байба.

Бишыхан тугууд һалхинда намилзан сэнхиртэн харагдана. Дээрэ үргэгдэһэн легендарна крейсер «Аврора» уһан дээрэ тамаран ябаһан шэнгеэр харагдана.

Дэлхэй дээрэ эгээл түрүүшын социалистическэ гүрэнэй туйлаһан амжалтануудые этигэмэ һайнаар харуулһан, һайндэрэйхеэр шэмэглэһэн колоннонууд үнгэрнэ. Улаан таша уряа лозунгнууд дээрэ бэшэгдэһэн гайхамшагта иимэ үгэнүүдые уншахадаа Коммунизм тээшэ дабшажа ябаһан манай ороной хүн бүхэн агууехээр омогорхоно:

— СССР-тэ бүтээгдэһэн промышленна продукциин хэмжээн 33 дахин ехэ болоо!

— Абтадаг промышленна продукциингаа хэмжээгээр СССР Европо дотор нэгэдэхи, дэлхэй дээрэ хоёрдохи һуури эзэлнэ!

Ниислэл хотымнай промышленностиин предприятинууд эдэ ехэ амжалта туйлаха хэрэгтэ нилээд ехэ туһа нэмэри оруулаа юм. Энэ ябанал даа, манай ниислэлэй заводуудай болон фабрикануудай хүдэлмэрилэгшэд. Гурба дахин, ордендо хүртэһэн Лихачевой нэрэмжэтэ автозаводой хүдэлмэришэд Пролетарска районой колоннонуудые толгойлжо ябаа. Мүн лэ энэ Улаан талмайгаар 33 жэлэй урда тээ ябаһанаа энэ предприятиин үнинэй хүдэлмэрилэгшэд һанана ха юм. Тэрэ үедэ түрүүшын советскэ арбан автомобильнууд түрүүлжэ ябаа бэлэй. Энэ хадаа советскэ индустриин шэнэ һалбари болохо автомобиль бүтээхэ һалбариин бии боложо байһан үе байгаа һэн. Эдэ жэлнүүдэй туршада автозаводойхид дээдэ зэргын, олон мянган машинануудые бүтээн гаргаа.

«Хадуур ба балта» гэжэ заводой хүдэлмэришэдые трибуна дээрэ байһан хүнүүд халуунаар амаршална. Заводой һүлдэ тэмдэг болохо хадуур балта хоёр заводой колоннын дээгүүр харагдана. Москвагай металлическа заводой (урдань Гужоной завод байһан) хүдэлмэришэд 35 жэлэй урда тээ ниитэ суглаа хэжэ, энэ предприятида шэнэ нэрэ үгэхэ гэжэ шиидхэһэн юм. Хүдэлмэришэдэй болон таряашадай ахадүүгэй таһаршагүй холбоо харилсаае харуулан элишэлһэн энэ нэрые эдэ бүхы жэлнүүдэй туршада заводой хүдэлмэришэд арюун сэбэрээр абажа ябаа юм.

Октябриин һүүлээр бии болоһон заводуудай хүдэлмэришэдые трибунада байгшад амаршална. Гүрэнэй нэгэдэхи подшипникова завод, Серго Орджоникидзын нэрэмжэтэ станок бүтээдэг завод, «Фрейзер», мүн багалитражна автомобильнуудые бүтээдэг завод, час бүтээдэг түрүүшын завод болон бусад предприятинууд совет засагай үедэл Москвада бии болоо.

Теэд энэмнай юун бэ? Бүхы хүнүүд огторгой өөдэ харашанхай. Юрэ бусын түхэлтэй һомон гэнтэ талмай дээрэ дэгдэн бии болоно. Энэмнай түби хоорондын ракетэ гэжэ бүгэдэ мэдээд орхино. «Советскэ наукада алдар соло!» гэһэн үгэнүүд тэрээн дээрэ эли тодоор харагдана.

Шэнэ шэнэ колоннонууд Улаан талмай дээрэ гаражал байна, совет арадай ажал хүдэлмэридөө туйлаһан шэнэ шэнэ амжалтануудынь тэндэһээ дуулдана. СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкын хүдэлмэрилэгшэд, Москва шадарай колхознигууд ниислэлэй Щербаковско районой колхознигуудаар ороод ябаа. Хүдөө тосхонуудай ажалшадай амжалтануудай тухай хөөрэһэн гоё һайхан плакадуудые тэдэнэр абажа ябана.

Уряануудһаа абтаһан иимэ үгэнүүдые бэшэһэн бүдые агаарай шарнууд абаад, дээшээ дэгдээ: «Һү, тоһо, мяханай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар ойрын жэлнүүдтэ США-е хүсэе».

Коммунистическэ партиин, тэрэнэй Ленинскэ Центральна Комитедэй хүтэлбэрилһэнэй ашаар лэ бидэнэр эдэ бүхы илалта туйлаабди гэжэ совет арад һайн мэдэнэ.

Эрдэм ухаанай илалта

Октябриин революци наукые арад зоной болгоо. Тиимэһээ 40 жэлэй туршада наукамнай коммунизмын хэрэгтэ алба хэнэ.

Хэмэл одые табилга дэлхэйн эрдэм ухаанай түүхэдэ шэнэ үе шата болоо. Бүхы оронуудай, бүхы түбинүүдэй хүнүүд советскэ хүнэй хүсэл зоригоор табигдаһан хоёр хэмэл одонуудай огторгойгоор элин ябахыень омогорхон харана. Хэмэл одые харуулһан, ябажа байдаг түхеэрэлгэ, мүн македүүдые, тэрэшэлэн, одые харуулһан зурагуудые бүтээхын тулада демонстрацида хабаадагшад ехээр оролдожо, гарайнгаа урые гаргаа юм. Бүмбэрсэг дэлхэйн македэй хажууда алтарһан үнгэтэй бүмбэгэ—хэмэл одон эрьелдэнэ. Бүмбэрсэг дэлхэйһээ холодон, эгээл дээрэ ябахадаашье, энэ одон тон ехээр яларан харагдана. Гадна, дэлхэйе тойроходоо энэ одон дохёо тэмдэгүүдые үгэнэ. Эдэнь Улаан талмай дээрэ эли тодоор дуулдаа.

Манай наука, техникын орьёлмо түргөөр хүгжэһые харуулһан дэлхэй дээрэ эгээл түрүүшын советскэ атомна электростанциин, асари томо реактивна самолёдой, автоматическа домнын, холо дамжуулааша электрическэ линиин, тоо бүридхэдэг, хэдэн олон хүнүүдэй орондо хүдэлдэг электронно машинануудай дүрсэнүүд колоннын дээгүүр харагдана. Асари ехэ Куйбышевска ГЭС-эй мүнөө Москвада ток үгэжэ байхыень, мүн бүхы оронииe электрификацилха гэһэн һанал бодолой хүсэлдэжэ байхыень хараха болотороо ажаһууһан һаа, Ленин яатараа баярлаха һааб.

Мүнөө советскэ орон дотор 240 мянган эрдэмтэд хүдэлмэрилнэ! Энэнь революциин урда тээхидэ ороходоо 24 дахин олон.

Дэлхэйдэ энхэ тайбан байдал хэрэгтэй!

Эб найрамдалай, демократиин, социализмын түлөө тэмсэжэ байһан бүхы арадуудта совет арад Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн үдэртэ ахадүүгэй баясхалан хүргэнэ.

Демонстрацида хабаадагшад һайндэрэйнгээ тугууд дээрэ иимэ үгэнүүдые бэшэнхэй:

— Социализмын дэлхэйн системэ болотороо хүгжэһэн ушар мүнөөнэй үе сагай эгээл шухала зүйлынь мүн. Социалистическэ лагериин оронуудай арадуудай агуухэ харилсаа холбоон мандажа, бүри хүгжэхэ болтогой!

Агуухэ һайндэрээ тэмдэглэжэ байхадаа, совет арад социализм байгуулжа байһан агуухэ хитад арадые ахадүүгэй ёһоор, халуунаар амаршалаа. Мүн социалистическэ бусад оронуудай ажалшадай нэрэ хүндын түлөө халуун амаршалганууд зэдэлнэ.

Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, Улаан талмай дээрэ болоһон арадай демонстраци хэдэн час үргэлжэлөө. Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр, марксизм-ленинизмын илагдашагүй туг доро манай баатар арадай туйлаһан илалтануудай һүр жабхаланиие энэ демонстраци айхабтар хүсэтэйгөөр, эли тодоор харуулаа. Коммунизм тээшэ шууд дабшажа ябаһан манай партиин болон арадай таһаршагүй нэгэдэлые энэ демонстраци харуулба!

(ТАСС).

Улан-Удын ажалшадай демонстраци

Ноябриин 7-ной үглөөгүүр республикымнай түб хото Улан-Удэ город һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй, хүн зон үй түмөөрөө үйлсэнүүдтээ гаранхай, ойн баярай һайндэрые хүхюун сэнгэлигээр угтаба. Үйлсэнүүдтэ хаанашье яба—уряа лозунгнууд, гоё һайханаар зурагдаһан плакадууд, һэбшээ һалхинда намилзаһан Улаан тугууд. Хүн бүхэн—хүхюутэй зугаатай, наадатай энеэдэтэй

Үглөөнэй 9 часһаа эхилээд, городой үйлсэнүүдтэ Улаан тугуудые, уряа лозунгнуудые, плакадууд болон портредүүдые бариһан хүнүүд арба хорёороо, бүришье олоороо һубарилдажа, эндэ тэндэ сугларжа захалба.

Республикымнай засагай газарай—Соведүүдэй Байшангай орой дээрэ Бурят-Монголой АССР-эй гүрэнэй Улаан туг һүр жабхалантайгаар намилзажа, холоһоо далланa. Үглөөнэй 11-дэхи часта Соведүүдэй талмай дээрэ Улан-Удын гарнизоной сэрэгшэд ерэжэ жагсанхай. Байшангай нюур талын трибуна дээрэ республикымнай хүтэлбэрилэгшэд, БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадууд, солото хүнүүд хойно хойноһоо гарана.

Часай стрелкэнүүд 11-дэ дүтэлнэ. Мэнэ сэрэгэй парад болохонь.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Д. Ц. Цыремпилон трибуна дээрэ гаража, сэрэгшэдые, эндэ сугларагшадые, республикын бүхы ажалшадые Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн баярай ехэ һайндэрээр амаршална. 40 жэлэй саада тээ бүхы дэлхэйе доһолгоһон энэ ехэ түүхэтэ үдэр тухай, Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин удхашанар тухай нүхэр Цыремпилон богонихон үгэ хэлэжэ, түгэсхэлдөө:

— Советскэ обществые хүтэлбэрилжэ ба залан ударидажа байгаа агуухэ хүсэн—Советскэ Союзай алдарта Коммунистическэ парти мандаха болтогой!—гэһэн үгэнүүдынь манай гүрэнэй гимн наадаһан оркестрын хүгжэмэй аялган дундуур, «Ура!» хашхараан соогуур сууряатан намхана.

Тиигээд парад захалба. Улан-Удын гарнизоной сэрэгэй частьнууд нэгэн адли гэшхэлһээр трибунада дүтэлжэ ерэнэ. Папаха малгайнуудтай, алтан кортик хутагануудтай полковнигууд түрүүлэнхэй. Тиигээд саашадаа хэдэ хэдэн дайнуудта баатаршалгануудые харуулһан суута офицернүүд, манай алдарта солдадууд. Трибунын урдуур сэрэгэй частьнууд хойно хойноһоо үнгэрнэ.

— Манай алдарта Улаан Арми мандаха болтогой!—гэһэн үгэнүүд трибунаһаа соностожо, хэдэн зуун сэрэгшэдэй «Ура!» хашхараан талмай дээгүүр дахин дахин сууряатана. Мотоциклнүүдэй хүнхинэхэ абяан дуулдажа, адли сэнхир хүхэ хубсаһатай басагад талмай дээрэ гаража ерэнэ.

Сэрэгшэдэй маршын һүүлээр Улан-Удын ажалшадай демонстраци захалаа. Эгээн түрүүн дороһоо ургажа ябаа залуу үетэн—нэгэ адляар хубсалһан ажалай резервнүүдэй һурагшад демонстраци нээбэ. Улаан тугуудые, портредүүдые, манай ороной промышленностиин хүгжэлтые харуулһан диаграммануудые, эб найрамдалай һүлдэ тэмдэг—гулабхаануудые дээрэ үргэһэн хүбүүд хүүхэдүүд баяртайгаар, нэгэн адли алхалалдан, «Ура!» хашхаралдаһаар трибунада дүтэлжэ ерэнэ.

— Ажалай резервнүүдэй һурагшанарта октябриин амаршалга! Ура!—гэжэ трибунаһаа соностожо, «Ура!» хашхаралган сууряатан зэдэлшэбэ.

— Ленинскэ комсомол мандаха болтогой! Ура!

— Ура-аа-а!..

Тэдэнэй һүүлээр Улан-Удын хоёрдохи һургуулиин үхибүүд трибунын урдуур үнгэрнэ. Энэ үедэ ягаан улаан, сэнхир хүхэ холбоо хоёр бүмбэгэ агаарта дэгдэжэ, талмай дээрэ сугларагшадай анхаралые татана. Иигэжэ байтар трибунада бүлэг һурагшанар дүтэлжэ, тэдэнэй мүр дээрэ гар гараа барисалдаад зогсожо байһан тэрлигтэй, шобхо малгайтай, гуталтай хөөрхэн бурят басаган,ород хүбүүн хоёрые хүнүүд өөршөөн хаража, хүхилдэжэ захалшана.Ород, бурят арадуудай хани барисаанай һүлдэ тэмдэг.

Тэдэнэй һүүлээр Улан-Удын 8-дахи, 9-дэхи һургуулинуудай үхибүүд багшанартаяа, хүмүүжүүлэгшэнэртэеэ хамта трибунын ойгуур үнгэрнэ. 40 жэлэй саада тээ хаанай Үбэлэй ордондо добтолһон тэрэ үеын солдадууд, матросуудай хубсаһа үмдэһэн үхибүүдшье харагдаха юм. Гартаа таба һүрэдэг буу бариһан, мүр дээгүүрээ хэрээһэлүүлэн барзагар патронуудтай патронташуудые агсаһан матросууд, солдадууд 40 жэлэй урда тээхи үеые һануулна.

Тэдэнэй һүүлээр 20-дохи, 26-дахи һургуулиин үхибүүд «Үргэн даа, элдин даа түрэл Эхэ оромни» гэһэн дуу омог дорюунаар дуулалдаһаар трибунын хажуугаар үнгэрбэ. Энэ үедэ арба гаран дун сагаан гулабхаанууд парадта ябажа байһан һургуулиин үхибүүдэй дундаһаа гэнтэ һаршаганалдан дэгдэжэ, Соведүүдэй байшангай орой дээгүүр, Улаан тугай хажуугаар сахилгаан мэтээр зуралзан элеэд, өөдөө хөөрэжэ ябашана.

Республикымнай түб хотын олон тоото һургуулинуудай үхибүүдэй демонстраци үшөөл ходорногүй. 33-дахи, 29-дэхи, 27-дохи, 68-дахи һургуулиинхид хойно хойноһоо үнгэрнэ. Улан-Удын 66-дахи һургуулиин үхибүүдэй трибунада дүтэлжэ ябаха үедэ тэдэнэй дундаһаа багахан самолёт—планер хүршэгэнэн дэгдэжэ, хүнүүдэй дээгүүр тойрон эрьелдээд, баһал зониие хүхилдүүлнэ.

Өөһэдын оркестртэй 65-дахи һургуулиин үхибүүд һургуулиинхидай демонстрациие түгэсхэжэ, хүгжэмэй аялган доро «ура!» хашхаралдаһаар үнгэрбэ.

Тэдэнэй һүүлээр табан хушуу мал, алтан шара шэниисын боолто, бидонтой һү, тэбхытэр ханзалагдаһан нооһо, гахайн ууса гэхэ мэтэнүүдые зураһан плакадуудые, диаграммануудые дээрэ үргэһэн, үбсүүндээ хүрэмэ һахалтай,ород, бурят хубсаһатай хүнүүд талмайн урда үзүүрһээ трибунада дүтэлжэ ерэнэ.

— Колхозууд, совхозуудай малшад, таряашадай түлөөлэгшэдтэ Октябриин амаршалга! Ура!

— Ура-аа-а-а!!!

— Оронойнгоо хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөжэ байһан колхознигууд, механизаторнуудта алдар соло!

— Алдар солоо-со-о!

Хүдөөгэй таряашад, малшадай түлөөлэгшэдэй һүүлээр Улан-Удын Советскэ, Железнодорожно районуудай ажалшадай демонстраци захалба. Демонстрацида ябажа байгшадай толгой дээгүүр тоо томшогүй олон Улаан тугууд, портредууд, уряа лозунгнууд, «Эб найрамдал» гэһэн үгэ орудшье, англискашье, немецкэшье, французскашье, хиндишье, хитадшье хэлэн дээрэ бэшээтэй, лозунгнуудай дундуур харагдана. Энэ үедэ трибуна дээрэһээ:

— Социализм байгуулжа байгаа агуухэ хитад арад мандаха болтогой!—гэһэн үгэнүүд соностожо, талмай дээрэ оркестрын хүгжэмэй һүр жабхаланта аялга наяршана.

— Агуухэ хитад арадта ахадүүгэй халуун баяр хүргэебди! Ура!

— Ура-аа-а!

Улан-Удын элдэб эмхи зургаанудай, организацинуудай, предприятинуудай ажалшадай колоннонууд хойно хойноһоо үнгэржэл байна. Республикын томо предприятинуудай нэгэн—механизированнэ шэлэй заводой хүдэлмэришэд үнгэрбэ. Тэдэнэй һүүлээр ПВЗ-гэй хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, албахаагшад трибунада дүтэлнэ. Паровозууд, локомотивуудай багахан дүрсэ хээтэй, дээрэ хөөрэн ябалсана.

— Октябриин урда тээхи мүрысөөндэ оролсожо, түсэбһөө гадуур долоон паровоз, долоон вагон Эхэ орондоо үгэһэн ПВЗ-гэйхидтэ һайндэрэй амаршалга! Ура!

— Ура-аа-а!

Тэдэнэй һүүлээр гражданска авиациинхид, транспортын хүдэлмэришэд үнгэрбэ. Транспортынхидай дунда дэлхэйн бүмбэрсэг ябалсана. Тэрэ бүмбэрсэгые тойроод манай хэмэл одон зуралзан эрьелдэнэ. Баяр дээрэ үшөө нэгэ баяр! Колоннонууд хойно хойноһоо үнгэржэл байна. Барилгашад, энергетигүүд, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой организацинуудай, предприятинуудай хүдэлмэришэд, эмшэд, артистнууд хойно хойноһоо ябажа гараба. Тиигээд Улан-Удын техникумүүдэй, институдуудай колоннонууд һубариба. Улан-Удын лесотехническэ техникумэйхид студентнүүдэй демонстрациие захална. Пединститудай, зооветинститудай студентнүүд факультет факультедээрээ үнгэрнэ.

— Манай залуу үетэн—советскэ студентнүүд — мандаха болтогой! Ура!

— Ура-аа-а!

Студентнүүдэй һүүлээр Улан-Удын Октябрьска районой ажалшадай демонстраци захалба. Мяха-консервын комбинадайхин түрүүлэнхэй. 1934 онойхидоо ороходоо 50 дахин ехэ продукци гаргадаг болоһон модоной заводой коллективэйхид тэдэнэй һүүлээр.

— Октябриин урда тээхи мүрысөөндэ илажа гараһан модоной заводойхидто алдар соло!

— Алдар солоо-оо-о!

Һайндэрэйхеэр, эреэн мараан ута ута самсануудые үмдэһэн, торгон кашмир шальнуудые нэмэриһэн, янза бүриин зүүбшэнүүдтэй басагад бэреэдүүд республикын түрүү предприятинуудай нэгэн болохо БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ сэмбын фабрикынхидай колоннын урдуур хатаралдаһаар, дуулалдаһаар, хүхилдэһөөр талмайн урда үзүүрһээ гаража ерэбэ.

Үдэрэй 12 час 15 минутада Улан-Удын мебельнэ фабрикын коллектив трибунын урдуур гаража, республикымнай түб хотын ажалшадай демонстраци дүүрэө.

Духовой оркестр сэрэгэй марш, Советскэ Союзай Гимн наадана. «Ура!» хашхаралдаан замханагүй. Тиигээд сэрэгэй оркестрынхид марш наадан, һүртэй омог гэшхэдэлээр трибунын урдуур гаража, демонстраци дүүрэбэ.

Иигэжэ Улан-Удын үй түмэн ажалшадай демонстраци баяр баясхалангай, һүр жабхалангай, найр зугаагай оршон байдалда үнгэрөө.

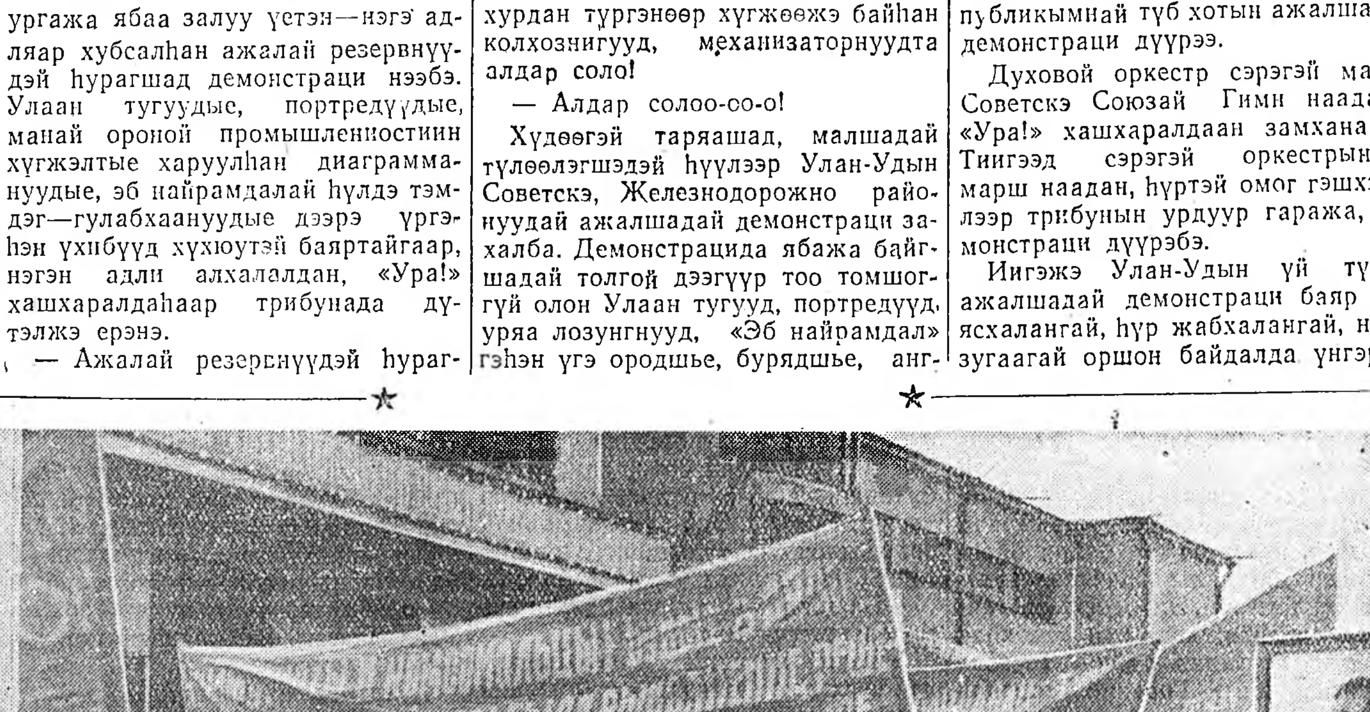

Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн һайндэртэ Улан-Удын Соведүүдэй талмай дээрэ болоһон демонстраци.

А. Мантаевай фото.

Интернациональна хани барисаа, пролетарска һаналаа нэгэдэлгые харуулһан хүсэтэ ехэ демонстраци

СССР-эй Верховно Соведэй ойн баярай сессиин болоһон үдэрэйхидэл адли ноябриин 8-дашье В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ түбэй стадиондохи спортын ордон соо хүн зон дүүрэн суглараа. Москвагай 15 мянга гаран хүдэлмэришэд болон албахаагшад, Советскэ Армиин түлөөлэгшэд, студентнэр Агуехэ Октябриин 40 жэлэй ойн һайндэртэ ерэһэн гадаадын оронуудай делегацитай уулзаха гэжэ эндэ сугларaa. Хүдэлмэришэдэй партинуудай, профсоюзуудай болон дэлхэйн 60 гаран ороной бусад олониитын демократическа организацинуудай делегацинууд москвагайхидтай хамта зал соо байгаа. Мүн Октябриин революцида эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан хүнүүд айлшадай дунда һуугаа.

Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын болон гадаадын делегацинуудые толгойлогшодой президиумдэ харагдахадань, сугларагшад тэдэниие нэрьемэ шангаар альгаа ташан угтаба.

КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гэй болон МГК-гэй секретарь нүхэр Е. А. Фурцева тобшохон оролтын үгэ хэлэжэ, суглаа нээбэ.

Удаань Франциин Коммунистическэ партиин генеральна секретарь нүхэр Морис Торездэ үгэ үгтөө. Тэрэ Франциин ажалшадай зүгһөө Советскэ Союзай хүдэлмэришэдые, таряашадые болон интеллигенциие халуунаар амаршалба. Октябриин революциин эгүүридэ мүнхэ алдар солонь жэл ерэхэ бүри улам хурсадана тэжэ нүхэр Торез хэлэнэ. Советскэ Союзай Коммунистическэ партиие хизаарлашагүй ехээр хүндэлдэг, ахадүүгэйхеэр тэрээндэ хандадаг байһанаа эдэ үдэрнүүдтэ Франциин коммунистнууд харуулаа. Октябрьда илаһан парти, агуехэ Ленинэй парти хадаа элдэб мүлжэлгэ дарлалтые эгээл түрүүн усадхаһан парти гэжэ тэдэнэр Коммунистическэ партиие манай амаршална.

Һүүлээрнь Италиин коммунистическэ партиин генеральна секретарь нүхэр Пальмиро Тольятти трибуна дээрэ гаража, ородоор үгэеэ хэлээ. Танай хүтэлбэрилэгшэдые, танай оронoй эгээлэй бүхы хүнүүдые — эхэнэр болон бүһэтэйшүүлые, хүдэлмэришэдые, таряашадые, интеллигенциие, зэбсэгтэ хүсэнүүдэй түлөөлэгшэдые — үсэд шангаар, шэн габьяатайгаар, баатарлигаар ажаллажа, социализм байгуулаад, танай оронoй түхэл шарайе үндэһөөрнь хубилгажа, Советскэ Союзые бүхы түрүү юумэнэй һүр жабхаланта түшэг тулгуури болгоһон бүхы хүнүүдые амаршалнаб гэжэ нүхэр Тольятти хэлэбэ.

Арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаанай саг үргэлжын комитедэй түрүүлэгшын орлогшо, хитад-совет хани барисаанай обществын түрүүлэгшэ Сун Цин-лин 600 миллион зонтой агуехэ хитад арадай зүгһөө советскэ хүнүүдые халуунаар амаршалаа.

Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациин вице-түрүүлэгшэ нүхэр Бенуа Фрашон, Великобританиин коммунистическэ партиин гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Гарри Поллит, Индиин коммунистическэ партиин ЦК-гэй генеральна секретарь нүхэр Аджой Гхош, Польшын Арадай Республикын таряашадай нэгэдэмэл партиин главна комитедэй түрүүлэгшэ, Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Стефан Игнар, Испаниин коммунистическэ партиин ЦК-гэй генеральна секретарь нүхэр Долорес Ибаррури, Германиин коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь нүхэр Макс Рейман, Индонезиин коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй политбюрогой гэшүүн нүхэр Судисман, Австриин коммунистическэ партиин түрүүлэгшэ нүхэр Иоганн Коплениг болон бусад суглаан дээрэ үгэ хэлэжэ, совет арадые халуунаар амаршалһан байна.

Үгэ хэлэһэн бүхы хүнүүдые суглаанда хабаадагшад халуунаар угтажа, тэдэнэй хэлэжэ байхада нэгэнтэ бэшэ нэрьемэ шангаар альгаа ташаа.

«Красный пролетарий» гэжэ Москвагай заводой токарь Н. М. Кузьмин харюугай үгэ хэлээ. Манай оронoй арад зониие халуунаар амаршалжа, һайн һайхан юрөөл хэлэһэнэйнь түлөө нүхэр Кузьмин ниислэлэй ажалшадай зүгһөө гадаадын айлшадые үнэн зүрхэнһөө амаршалба.

Пролетарска һаналаа нэгэдэлгын энэ хүсэтэ ехэ демонстрациин түгэсхэлдэ сугларагшад «Интернационал» дуулаа. Уласхоорондын пролетариадай дайшалхы энэ Гимн үргэн ехэ зал соо һүр жабхалантайгаар зэдэлээ.

(ТАСС).

Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон ниидэгшэ хэмэл одонуудай ябадал тухай

Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон ниидэгшэ хэмэл одонуудай ябадалай хойноһоо ажаглалта амжалтатайгаар хэгдэһээр. Хоёрдохи хэмэл одон соо тэмдэглэгдэжэ байһан бүхы мэдээнүүдые газар дээрэхи телеметрическэ станцинууд абана.

Ноябриин 9-нэй үглөөнэй 6 часта хоёрдохи хэмэл одон бүмбэрсэг дэлхэйе 82 дахин тойроод, 3800 мянган километр шахуу зам гаталаа. Харин нэгэдэхи хэмэл одоной ракетэ дэлхэйе 533 дахин тойроо, тиихэдэ нэгэдэхи одон 530 гаран дахин дэлхэйе тойроо юм.

(ТАСС).

Республикын аймагуудта

КЯХТА

Эндэхи ажалшад ноябриин 6-най үдэшэ городой Культурын байшанда олоороо сугларжа, Октябриин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаа үнгэргөө.

«Октябриин 40 жэлэй ой» гэһэн элидхэл КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Хандуев хээ.

Һүүлээрнь сугларагшад республикын культурно-гэгээрэлэй һургуулиин һурагшадай концерт хараа.

Ноябриин 7-ной үдэр эндэ ажалшадай демонстраци болоо.

Агуехэ Октябриин хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаһан оёдолой, гуталай фабрикын, пивын заводой, маслопромой хүдэлмэришэд жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, Агуехэ Октябриингаа һайндэрые угтаба.

ЗЭДЭ

Аймагай центртэ, мүн бүхы колхозууд, МТС-үүд, предприяти, эмхи зургаануудта ойн баярай суглаанууд олон зоной хабаадалгатайгаар үнгэрөө.

Культурын байшанда үнгэргэгдэһэн баярай суглаан дээрэ КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Барьядаев «Октябриин 40 жэлэй ой» гэһэн элидхэл хээ.

Элидхэлэй һүүлээр һайндэрэй концерт болобо.

ИВОЛГА

Хаа хаанагүй, парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй портредүүд, Улаан тугууд, уряа лозунгнууд һэбшээ һалхинда далбан намилзана.

Ноябриин 6-най үдэшэ аймагай ажалшад Культурынгаа байшанда олоороо сугларжа, һайндэрлээ. «Агуехэ Октябриин 40 жэлэй ой» гэһэн элидхэлые КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Эрдыниев хээ. Элидхэлэй һүүлээр сугларагшадта Культурын байшангай, аймагай дунда һургуулиин уранһайханай самодеятельностиин коллективүүд һайндэрэй концерт харуулаа.

Мүн 40 жэлэй ойн баярай суглаанууд аймагай колхозууд, МТС-үүд, предприяти, эмхи зургаануудаар үнгэргэгдөө.

ЗАИГРАЙ

Аймагай центрын Культурын байшанда ажалшад сугларжа, Октябриин һайндэрэй элидхэл шагнаһан, удаань баян программатай концерт хараһан байна.

***

Тэрэшэлэн Агуехэ Октябриин 40 жэлэй ойн баярай суглаанууд Курумканда, Баргажанда, Ахада, Түнхэндэ, Яруунада, Хойто-Байгалда болон республикымнай бусад аймагуудаар боложо үнгэрөө.

Агуехэ Ленинэй мүнхэ дурасхаалда

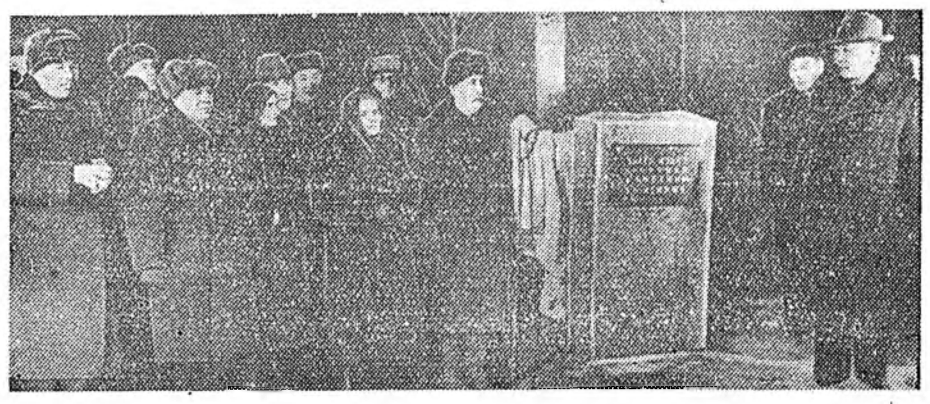

Байгша оной ноябриин 5-най үдэр Соведүүдэй талмай дээрэ манай Совет гүрэниие, коммунистическэ партиие байгуулагша бүхы түрүү хүн түрэлтэнэй вождь, багша агуехэ Ленинэй памятнигай һуури табигдаһан байна. Ленинэй мүнхэ дурасхаал болохо энэ памятнигай һуури табилгада зорюулагдаһан митингдэ городоймнай олон ажалшад хабаадалсаба. Граждан дайнда, Совет гүрэниие байгуулгада бэеэрээ хабаадалсаһан буурал толгойтой үбгэжөөл хүнүүдшье, ургажа ябаа залуу үетэншье тэдэнэй дунда бии. Городой промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд, советскэ интеллигенциин түлөөлэгшэд, советскэ, партийна хүдэлмэрилэгшэд эндэ олоороо сугларaa.

Үдэшын 6 час..: Зайн галаар гэрэлтүүлэгдэһэн Соведүүдэй талмай дээрэ хүгжэмэй гоё һайхан абяан соностожо байна.

Памятнигай һуури табилгада зорюулагдаһан митингые БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Болсохоев нээхэ зуураа, иигэжэ хэлэбэ:— Агуехэ вождь, багша Владимир Ильич Ленинэй мүнхэ дурасхаалда зорюулагдаһан энэ памятник тэрэнэй ашата ехэ габьяае эгүүридэ мүнхэлнэ, бүгэдые илагша Ленинэй һургаалай, коммунизмын илан мандахын түлөө алдарта шэнэ хэрэгтэ бидэнэрые зоригжуулна.

Удаань, граждан дайнда хабаадаһан нүхэр Панов үгэ хэлэбэ.

Паровозо-вагонно заводой коллективэй зүгһөө үгэ хэлэһэн нүхэр Мадаев заводой туйлаһан амжалта тухай мэдээсэбэ. Агуехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойе заводой хүдэлмэришэд шэнэ амжалтаар угтаба. 25 жэлэй саада тээ ой тайга байһан газарта манай завод хүгжэн ургаа. Мүнөө энэ завод олон миллион түхэригэй промышленна продукци бүтээн гаргадаг, оронойнгоо томо заводуудай нэгэниинь болонхой юм. Ленинэй орденто заводой хүдэлмэришэд энэ жэлэй үнгэрһэн 10 һарын турша соо түсэбһөө гадуур 7 паровоз, пассажирска 13 вагон заһабарилһан, 10 миллион 600 мянган түхэригэй промышленна продукци бүтээн гаргаһан байна. СССР-эй Верховно Соведэй депутат, харуулдагша Курочкин, фрезеровщик Чернышов, токарь Поздеев, слесарь Колодин, түмэршэ дархан Касторнов ба бусад хүдэлмэришэд үнэн сэхэ ажалаараа республика соогоо мэдээжэ болонхой.

— Туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амархагүй, шиидхэгдээгүй асуудалнуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэеэ элсүүлхэ гэһэн Владимир Ильич Ленинэй захяа заабариие бидэнэр, хүдэлмэришэд ходо һанажа ябанабди,— гэжэ нүхэр Мадаев хэлэбэ. В. И. Ленинэй захяа заабариие бэелүүлхын түлөө саашадаашье тэмсэхэбди, тэдэнэй мүнхэ дурасхаал болохо памятнигай нээгдэхэ үдэр болотор үшөө ехэ амжалта туйлахабди гэжэ мэдүүлнэбди. Агуехэ Лениниие манай арад хэтэ мүнхэдөө мартахагүй.

Улан-Удын гарнизоной солдадууд ба офицернүүдэй зүгһөө үгэ хэлэһэн Советскэ Союзай Герой нүхэр Потемкин иигэжэ мэдүүлбэ:

— Ленинэй байгуулһан коммунистическэ партяар бидэнэр омогорхонобди. Өөрынгөө һуралсалаар, үдэр бүриингөө хэрэгүүдээр Ленинэй захяа заабариие бэелүүлжэ байнабди. Зэбсэгтэ хүсэнүүд Эхэ оронoо, совет арадаа хамгаалхаар хододоо бэлэн байдаг юм.

— Агуехэ Ленинэй дурасхаалда зорюулагдаһан энэ митинг дээрэ үгэ хэлэхэ байһандаа би ехэ баяртайб,—гэжэ городой залуушуулай зүгһөө үгэ хэлэһэн нүхэр Хадаханэ мэдүүлбэ. Владимир Ильичын гэрэлтэ һайхан образ залуушуулда жэшээ болодог. Эхэ оронoо алдаршуулха, социализм байгуулха хэрэгтэ комсомолшууд, залуушуул ходо эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Комсомолой Бүхэсоюзна VI съезд дээрэ комсомолдо Ленинэй нэрэ олгохо гэһэн шиидхэбэри абтаһан юм. Ленинэй нангин тугые дээрэ үргэжэ ябахабди гэжэ комсомолшууд тангаригаа үгэһэн байгаа. Энэ тангаригаа бидэнэр наринаар сахижа ябанабди. Эхэ оронoо алдаршуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнгаа түлөө комсомол табан орденоор шагнагданхай.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Болсохоев, БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Цыремпилон В. И. Лениндэ табигдаха памятнигай табсанай хушалта абана. Энэ табсанай нюур таладань:

«Эндэ В. И. Лениндэ памятник бодхоогдохо»

гэжэ бэшээтэй үгэнүүд элеэр харагдана.

Оркестр Советскэ Союзай Гимн гүйсэдхэнэ.

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН 4[0] ЖЭЛЭЙ ОЙЕ ХИЛЫН СААН[А] ҺАЙНДЭРЛЭЛГЭ

Агуехэ Октябриин 40 жэлэй [ойе] совет арадтай хамта социалисти[че]скэ оронуудай арадууд, дэлх[эйн] бүмбэрсэгэй ажалшад, бүхы [хүн] түрэлтэн баяр баясхалантай[г]аар һайндэрлээ.

Эб найрамдалай, демократиин, [со]циализмын түлөө тэмсэлдэ ара[д]дай ахадүүгэй нэгэдэл болон [һ]ү[р] жагсаалые саашадань бэхижүү[л]... уряатайгаар Агуехэ Октябр[иин] һайндэр хилын саана үнгэрөө.

Агуехэ Октябриин 40 жэлэй [ой]до зорюулагдаһан баярай сугл[аа]нууд, митингнүүд, һайндэрэй демо[н]страцинууд олон оронoй ни[йс]... хотонуудта болоо.

Агуехэ Октябриин алдарта [ойе] хитад арад угаа ехэ дэбжэлтэ[й]гээр тэмдэглээ.

Агуехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойдо [зо]рюулагдаһан баярай суглаан Хи[та]дай ниислэл хото Пекиндэ бо[лһон] Фузкультура болон спортын ор[дон] һайндэрэйхеэр гоёон шэмэглэгд[э]хэй. Ниислэл хотын 18 мянган аж[ал]шад эндэ сугларaa.

Нүхэд Чжу Дэ, Лю Шао[-ци,] Чжоу Энь-лай болон КНР-эй [ком]мунистическэ партиин болон пра[ви]тельствын бусад хүтэлбэрилэгшэ[д,] мүн СССР-эй хэрэгүүдээр КН[Р-дэ] байдаг саг зуурын этигэмжэтэ [нүхэр] Крутиковай президиумдэ ерэжэ[х]эхада, сугларагшад хани халуу[наар] угтаа. Арадай түлөөлэгшэдэй [Бү]хэхитадай суглаанай саг үргэл[жын] комитедэй түрүүлэгшэ, КПК[-гэй] ЦК-гэй түрүүлэгшын орлогшо [Лю] Шао-ци үгэ хэлээ. Агуехэ Окт[яб]риин социалистическэ револю[ци] илаһан сагһаа хойшо дэлхэй д[ээ]рэ болоһон угаа ехэ хубилалтануу[д ту]хай һануулха зуураа, Хитадай [ре]волюци Октябриин революциин [ур]гэлжэлэл мүн болоно гэжэ э[рэ]хэлшэ онсолон тэмдэглээ.

Агуехэ Октябриин социалистическэ революциин хүндэлэлдэ, Сов[ет]скэ Союзай Коммунистическэ п[ар]тиин болон совет арадай хүндэл[эл]дэ, Хитадай Арадай Республи[кын] болон СССР-эй ахадүүгэй эбдэр[шэ]гүй хани барисаанай хүндэлэ[л]... марксизм-ленинизмын хүндэлэ[л]... эб найрамдалай, демократиин, [со]циализмын хүндэлэлдэ юрөөл [ө]бяад Лю Шао-ци элидхэлээ д[уу]гээ.

Болгариин ажалшад Агуехэ [Ок]тябриин ойе үргэнөөр тэмдэг[лээ.] Ноябриин 6-да Софидо боло[һон] баярай суглаан дээрэ, Агуехэ [Ок]тябриин социалистическэ рево[лю]циин 40 жэлэй ой тухай БКП[-гэй] ЦК-гэй Политбюрогой гэшүүн Р[ай]ко Дамянов элидхэл хээ. Ноябр[иин] 7-до Болгариин ниислэл хот[о]... агуехэ һайндэрэй хүндэлэлдэ [зо]рюулагдан, угаа ехэ манифест[аци] болоо.

Агуехэ ойдо зорюулагдаһан ба[я]рай суглаанууд болон олон зо[ной] хабаадалгатай митингнүүд Пра[га]да, Бухарестдэ, Варшавада, Бе[лгра]дта, Берлиндэ, Улан-Батор[то,] Ханойдо, Ослодо, Рангунда, Хе[ль]синкидэ, Парижда, Токиодо, Ри[м]дэ болон бусад городуудта боло[о.]

Цейлондо байдаг СССР-эй [по]сольстводо Цейлоной олониитын [де]легаци ноябриин 7-до орожо, Аг[уу]ехэ Октябриин социалистическэ [ре]волюциин 40 жэлэй ойтой дашара[м]дуулан, Советскэ Союзай арад[тай] тай талархажа, һайниие хүсэжэб[айгаа] һанаа элишэлэн мэдүүлээ.

СССР-тэй культурна холбоо [ха]гуулха Сириин общество Агу[уехэ] Октябриин социалистическэ рево[лю]циин 40 жэлэй ойдо зорюулһан [ве]чер Сириин ниислэл хото Дамас[кта] эмхидхээ.

Агуехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй о[йдо] зорюулагдаһан статья соогоо [Ли]педэй «Ат-Тахрир» гэжэ жур[нал] иигэжэ бэшэнэ: «Түүхын хүгжэлт[э]... хэрэгтэ ехэ хубилалта хэһэн, эко[но]мико, эрдэм ухаан болон полити[ко]дао асари ехэ амжалта туйла[һан] ябадал Советскэ Союзда ханга[лһан] революциингаа 40 жэлэй ойе со[вет] арад һайндэрлэжэ байна.

Эб найрамдалые болон бага[хан] оронуудай эрхэ сүлөөе сахин ха[м]гаалжа байһан Советскэ Союз[ай] тэрэнэй 40 жэлэй ойн үдэрөөр [да]шарамдуулан, бидэнэр амаршална[б]ди. Гурбан гүрэнэй зүгһөө добтол[оон]до ороод байхадань Египедтэ Сов[ет]скэ Союзай дэмжэлгэ үзүүлһые, [м]үнөө үедэ Сириие дэмжэжэ б[ай]һыень бидэнэр энэ үдэр дурдан [һа]нажа байнабди. Советскэ Союз[ай] найрамдалай, үнэн зүб ябадал[ай] болон эрхэ сүлөөгэй хэрэгые саа[ша]даа хододоо хамгаалха гэжэ би[дэ]нэр этигэнэбди» гээд статья соо с[ур]шадаа хэлэгдэнэ.

***

Хариин оронуудта байдаг сове[т]скэ посольствонуудта Октябриин р[е]волюциин 40 жэлэй ойдо зорюула[г]даһан уулзалганууд болоо.

(ТАСС).

Үүсхэлшэдэй үйлсэ

Урдань эндэ үдхэн нарһан тужа шууяжа байһан юм. Зунай сагта хүнүүд эндэ һархяаг түүдэг, үбэлэй сагта габшагай хурдан спортсменүүд санаар һолжордог бэлэй.

Нёдондо намар эндэ газар хэмжэхэ тоног гартаа бариһан хүнүүд ерэжэ, шэнэ үйлсэ гаргаха, гэрнүүдые бодхоохо һуури тэмдэглэн, гадаһануудые хадхажа захалаа һэн. Тиигээд үнгэрэгшэ хабар хоёрдохи участогай баруун хойто тужа соо түрүүшын барилгашад ерээ. Уданшьегүй ашаанай машинануудай түерөөн гаража, барилгашад модо, шулуу, цемент зөөжэ захалба. Үглөөгүүр эртэһээ эхилээд, үдэшэлэн орой болотор һүхэ, хюрөөгэй абяан замхахая болибо...

—Иигэжэ эндэ өөһэдынгөө гараар өөһэдтөө, нүхэдтөө гэр байра бариха гэһэн магтаалта һайхан хүдэлөөн эхилһэн юм. Энэ хүдэлөөн хаанаһаа гараһан, хэн эхи табиһан юм гээд асуухаар байна. Тэрэнэй уг унгинь иимэ. Горький городой промышленна предприятинуудай ажалшад өөһэдынгөө хүсөөр өөһэдтөө байра олоор барихань гэһэн мэдээн газетэнүүдтэ толилогдоһон байгаа. Һайшаалтай энэ хэрэгые Улан-Удэ городой зарим предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд дэмжэһэн юм. Эгээн түрүүн паровозо-вагонно заводой хүдэлмэришэд дэмжэбэ. Цех бүхэндэ хүдэлмэришэдэй суглаан боложо, тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаа. Энэ хэрэгтэ үнэншэхэгүй хүнүүдшье байшоо. Этигэхэгүй эдэ хүнүүд иигэжэ хэлсэбэ: Зай даа, барилга тушаа бага бага шууялдаад, мартана аабзэ. Хоёр-гурбан жэл соо баряад, дүүргэнгүй орхихол.

Теэд иимэ хүнүүд үсөөн байшоо. Заводой олонхи хүдэлмэришэд хүндэтэ энэ хэрэгтэ хүсэ шадалаа гамнангүй хабаадалсаха байһанаа мэдүүлээ. Илангаяа заводой модельнэ цехын хүдэлмэришэд энэ үүсхэлые халуунаар дэмжэбэ. Тиигээд тэдэнэр өөһэдынгөө хүсөөр хэды гэр барижа шадахабибди гэһэн асуудал суглаан дээрээ табижа, зүбшэн хэлсэбэ. Цехын эрхим модельщигүүд Иннокентий Щербаков, Владимир Бухольцев гэгшэд иимэ дурадхал оруулба:

—Уридшалан хэды бүлэдэ байра хэрэгтэйб гэһэн список табия. Тиигээд хаража үзэнэ бэзэбди.

Энэ дурадхалай ёһоор список табихадань аяар 52 бүлэдэ гэр байра хэрэгтэй байба. Эдэ бүлэнэрые байраар хангахын тулада хоёр байратай 26 гэр бариха хэрэгтэй болобо.

—Барижа хүшхүрэхэбди,—гэжэ модельщигүүд мэдүүлээ.

Заводой дирекци модельщигүүдэй үүсхэлые дэмжээд, хүдэлмэриин хүсэнэй дутамаг байһые хараадаа абан, хоёр байратай 26 гэр баригты гэжэ зүбшөөбэ.

Заводой бусадшье цехүүдэй хүдэлмэришэд гэр байра бариха гэһэн уялга абаа. Теэд тэдэнэр өөһэдынгөө хүсэндэ этигэнгүй, багахан уялгануудые абаһан юм. Ехэ уялга абаад, хожомоо дүүргэнгүй үлэшэбэл эшхэбтэр гэжэ тэдэнэр шиидээ ёһотой. Хэдэн зуун хүдэлмэришэдһөө бүридэһэн паровозо-хабсаралгын цехынхид орой хоёр гэр барижа шадахабди гэжэ эшэнгүй мэдүүлһэн байха юм.

Тиибэ яабашье, энэ һайшаалта хэрэгтэ эхи табигдаа. Заводой хүдэлмэришэд хамта дээрэнь хоёр байратай зуун байра өөһэдынгөө хүсөөр барихабди гэһэн уялга абаһан байна. Юу хэлэхэб, горьтойхон уялга гээшэл!

Энэ уялга ямараар дүүргэгдэжэ байгаа юм ааб гэжэ һонирхон мэдэхын тулада бидэнэр бүгэдэарадай һайндэрэй урдахана заводто ошобобди. Заводой капитально-барилгын таһагаархин манда иигэжэ хэлэбэ:

—Барилгын бүхы асуудалаар нүхэр Бондаренкодэ хандагты. Тэрэ нүхэрнай ахалагша юм.

Ахалагша прораб Павел Иванович Бондаренкотэй барилгын участок дээрэ уулзабабди.

—Ажал хэрэгнай бараг лэ ябажа байна. Мүнөө дээрээ хоёр байратай 37 гэр барижа дүүргээд, «һайн» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр тушаанхайбди. Һайндэр болотор үшөө арбаад бүлэ шэнэ гэрнүүдтэ нүүжэ орохонь. Эдэл даа, манай бариһан гэрнүүд,—гэжэ тэрэ харуулна.

Хондообо нарһата гүбөө дээгүүр үргэн шэнэ үйлсын хоёр хажуугаар хоёр байратай тааруухан гэрнүүд жэрылдэн харагдана. Эдэ гэрнүүд гансашье архитектураараа. зохидхон бэшэ, харин досоогоо һайса заһагдаһан, таһалганuудынь зүбөөр хубаагдаһан байха юм.

—Тээ тэрэ үйлсые «Үүсхэлшэдэй үйлсэ» гэжэ нэрлээбди,—гэжэ Павел Иванович хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

— Яахадаа тиигэжэ нэрлэгдэбэ гээшэб?—гэжэ асуухадамнай, ахалагша прораб иигэжэ харюусаба:

—Ушарынь иимэ юм. Өөһэдынгөө гараар өөһэдтөө гэр бариха гэһэн үүсхэлые манай заводто эгээн түрүүн модельщигүүд дэмжэһэн байна бшуу. Модельщигүүд мүнөө булта шахуу энэ үйлсэдэ гэрнүүдые барина. Тиимэл хадань энэ үйлсые «Үүсхэлшэдэй үйлсэ» гэжэ нэрлээбди.

Иигэжэ шэнэ тосхондо шэнэ үйлсэнүүд бии болоно. Мүнөө эндэ Клара Цеткинэй нэрэмжэтэ үйлсэ бии. Энэ үйлсэ шэнэ тосхониие тойрон гарана. Энэ үйлсэдэ заводой барилгын-коммунальна таһагай, зэд шудхалгын, модельнэ, мүн бусадшье цехүүдэй хүдэлмэришэд гэрнүүдые барина. Эндэ үшөө нэрлэгдээгүй үйлсэнүүдшье бии. Иимэ нэрэгүй үйлсэнүүдэй нэгэндэ тендерно цехын мастер нүхэр Измайловтай уулзабабди. Тэрэ нүхэр маниие дууһагдаагүй шэнэ гэртэ дахуулан оруулба.

—Энэ гэрые һаяар дууһажа тушаахамнай. Электрогагнууршан Томиловай, котельщик Митюхинай бүлэнэр эндэ нүүжэ оронхой. Танилсагты, энэ нүхэр Митюхинай һамган байна.

Валентина Митюхина шэнэ байрынгаа сонхын шэлые угаажа байха зуураа, энеэбхилэн иигэжэ хэлэбэ:

—Иимэ байратай болоһойб гэжэ үнинэй шэбшэдэг һэм. Байраа ехэл һайшаажа байнаб. Һайн даа, заводой хүсөөр байратай болообди. Һайндэрые шэнэ гэртэ угтахамнай.

Энэ жэлдэ хэдэн арбаад иимэ бүлынхид шэнэ байрада орохонь. Байгша жэлдэ ПВЗ-дэ барилгын хүдэлмэриин ямар далайсатайгаар ябуулагдажа байһые харуулхын тулада иимэ тоо дурдая: нёдондо түхэреэн жэлэй туршада 15 байратай нэгэ гэр, зуун хүнэй байха хамтын байра баригдажа, тушаагдаһан юм. Харин энэ жэлдэ ноябриин 7 болотор гурбан мянга хоёр зуу гаран дүрбэлжэн метр талмайтай байра баригдаба. Хоёр квартиратай 42 шэнэ гэрнүүд баригдажа, хүдэлмэришэдтэ үгтөө.

Энэл даа, советскэ хүнүүдэй һайн һайхан жаяг заншал! Хүнүүд өөһэдтөө, нүхэртөө гэр барижа байбашье, заводойнгоо хүдэлмэридэ һаад ушаруулнагүй. Завод түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэнэ, барилгашье урагшатайгаар ябана.

Эдэ үдэрнүүдтэ вагон хабсаралгын цехын барилгашад илангаяа һайнаар хүдэлнэ. Тэдэнэр дүрбэн гэр барижа дүүргээ. Һайндэр болотор тэдэнэр үшөө нэгэ гэр барижа дүүргэхэ гэжэ шиидээ. Бэрхэшээлнүүдшье ушарна. Теэд барилгашад оншонь олоод лэ бэрхэшээлнүүдые дабан гарана.

— Зэр зэмсэгээр, хүдэлмэришэдөөр дуталдадаг байгаабди, теэд арга оншонь олдоо. Хүнүүд хоёрдохи мэргэжэл шудалжа захалаа. Жэшээ болгон модошо дархан Лоскутниковые абаад үзэе. Мүнөө энэ нүхэрнай шулуушан, штукатурщик мэргэжэлтэй болонхой... Зэр зэмсэгшье олдонхой. Циркульнэ хюрөө оложо абаабди. Мүнөө хэрэг ажалнай урагшатайгаар ябана. Хүдэлмэриин хүсые зүбөөр лэ хэрэглэхэ хэрэгтэй,— гэжэ мастер Кузьма Яковлевич Черняк хөөрэнэ.

Заводой газостанциин барилгашадай хэрэг ажалые магтажа болохоор. Тэдэнэр түрүүшээр нэгэ гэр бариха уялгатай байһан юм. Эбтэй энэ коллектив тэрэ даалгабаряа саг соонь дүүргээд, иигэжэ мэдүүлээ:

— Манда үшөө 4 гэр үгэгты. Хүшхүрхэбди.

Тэдэнэр шэнэ даалгабаряа мүнөө амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна.

М. САРИДЫКОВ

Редакторай орлогшо
О. ГОМБОЕВА.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14 культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00579. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 5721.